

Zoologie obratlovců

Přednášející:

RNDr. Radek Lučan, Ph.D. (garant)

Mgr. Zuzana Musilová, Ph.D.

Doc. RNDr. Roman Fuchs, CSc.

RNDr. Markéta Rozkošná Knitlová, Ph.D.

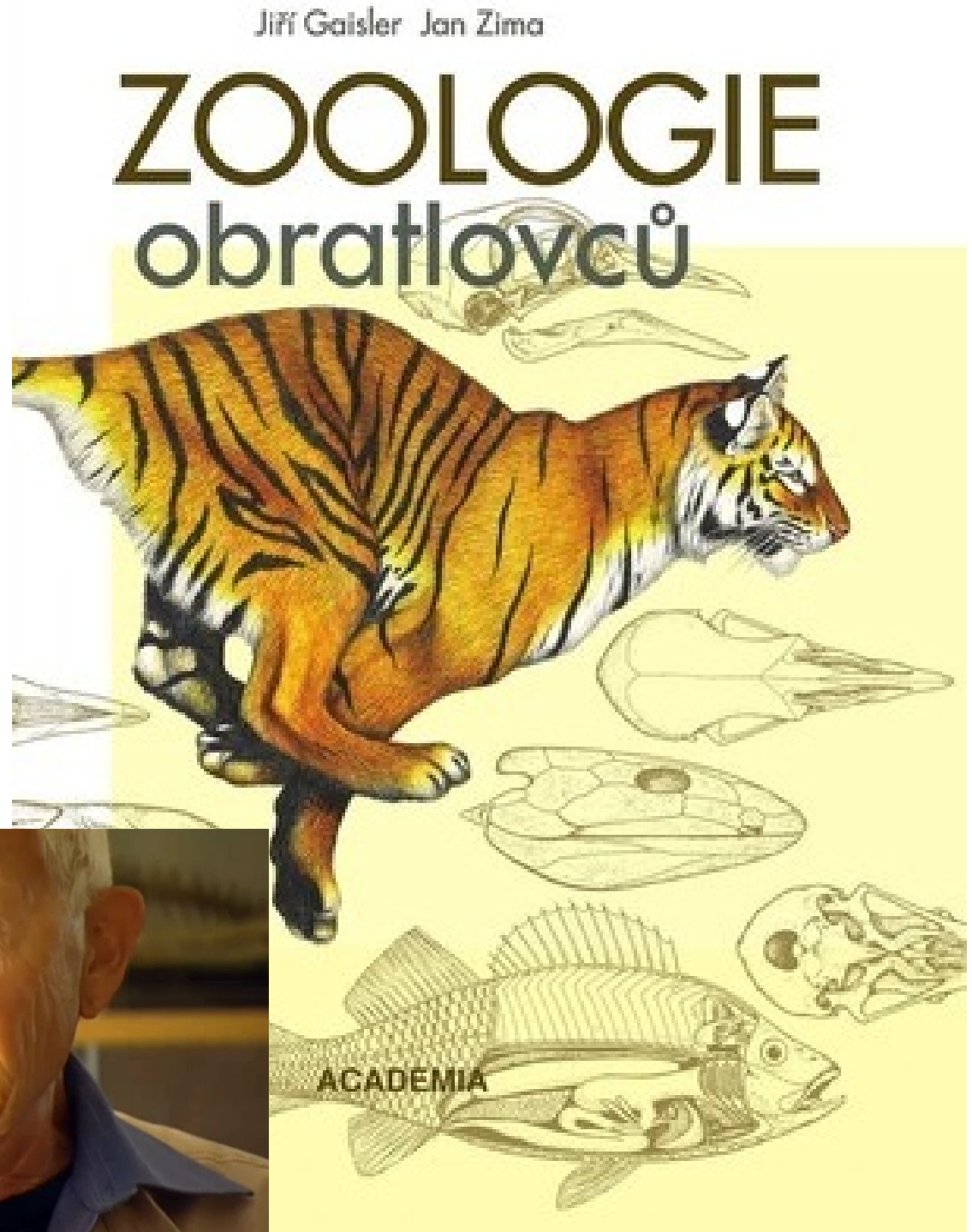
Informace k přednášce

- **Zoologie obratlovců (učitelské studium + OŽP)**
-
- **Pátek 13:10 – 14:40 hod**
- **Zkouška bude ústní a bude obsahovat také poznávací část**
-
- **podobná přednáška pro biol. odb (MB170P13A) - Středa 12:20 – 14:50 – Horáček et al.**
-
- **Praktikum ze zoologie obratlovců (MB170C13B) – není ke zkoušce povinné, ale doporučujeme je absolvovat.**
-
- **Terenní cvičení (MB170T12) – nesouvisí přímo s přednáškou**
- **(Lednice na Moravě, Veselí n. Lužnicí, okolí Prahy)**

Doporučená literatura

Gaisler J. & Zima J. 2007:
Zoologie obratlovců. 2.
přepř. vydání. Nakl.
Academia

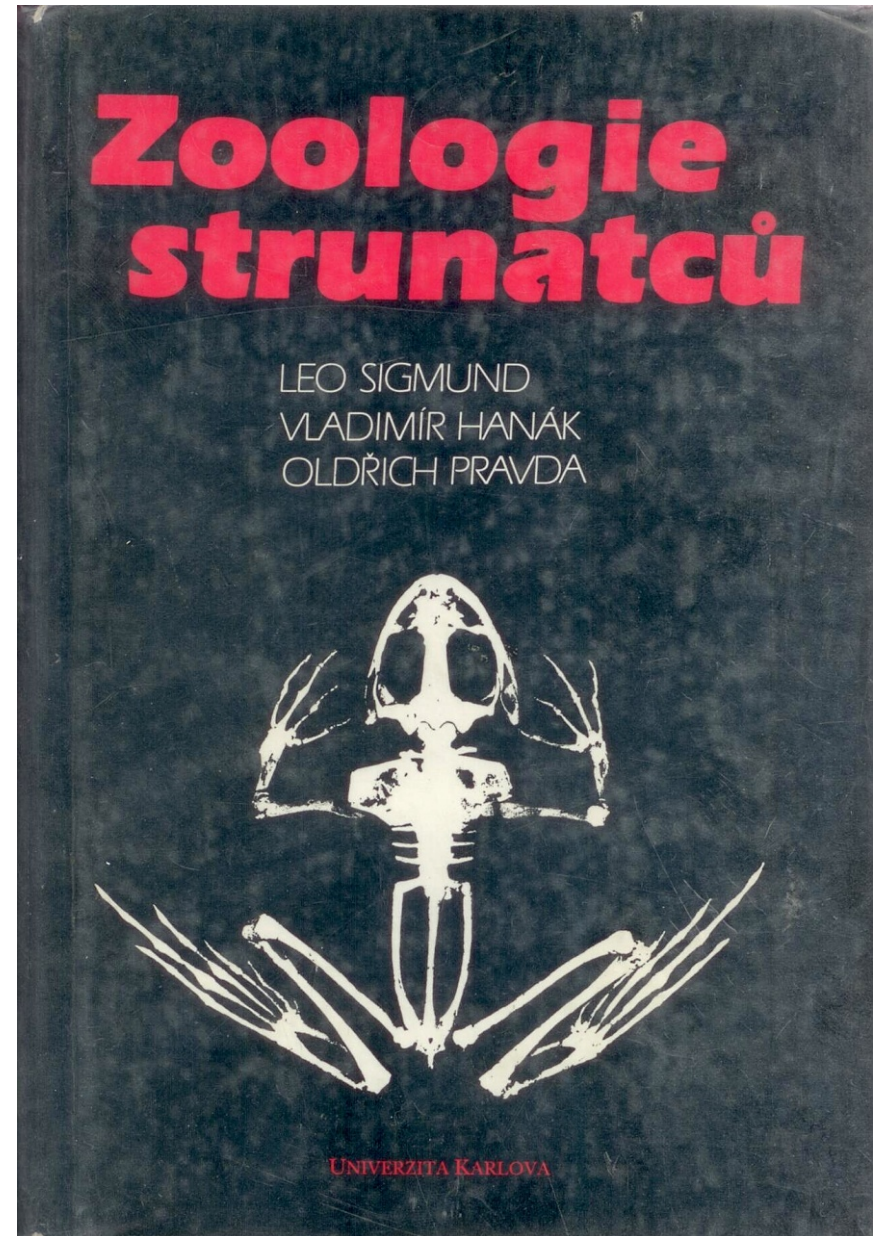
Gaisler J. & Zima J. 2018:
Zoologie obratlovců. 3.
přepř. vydání. Nakl.
Academia

Doporučená literatura

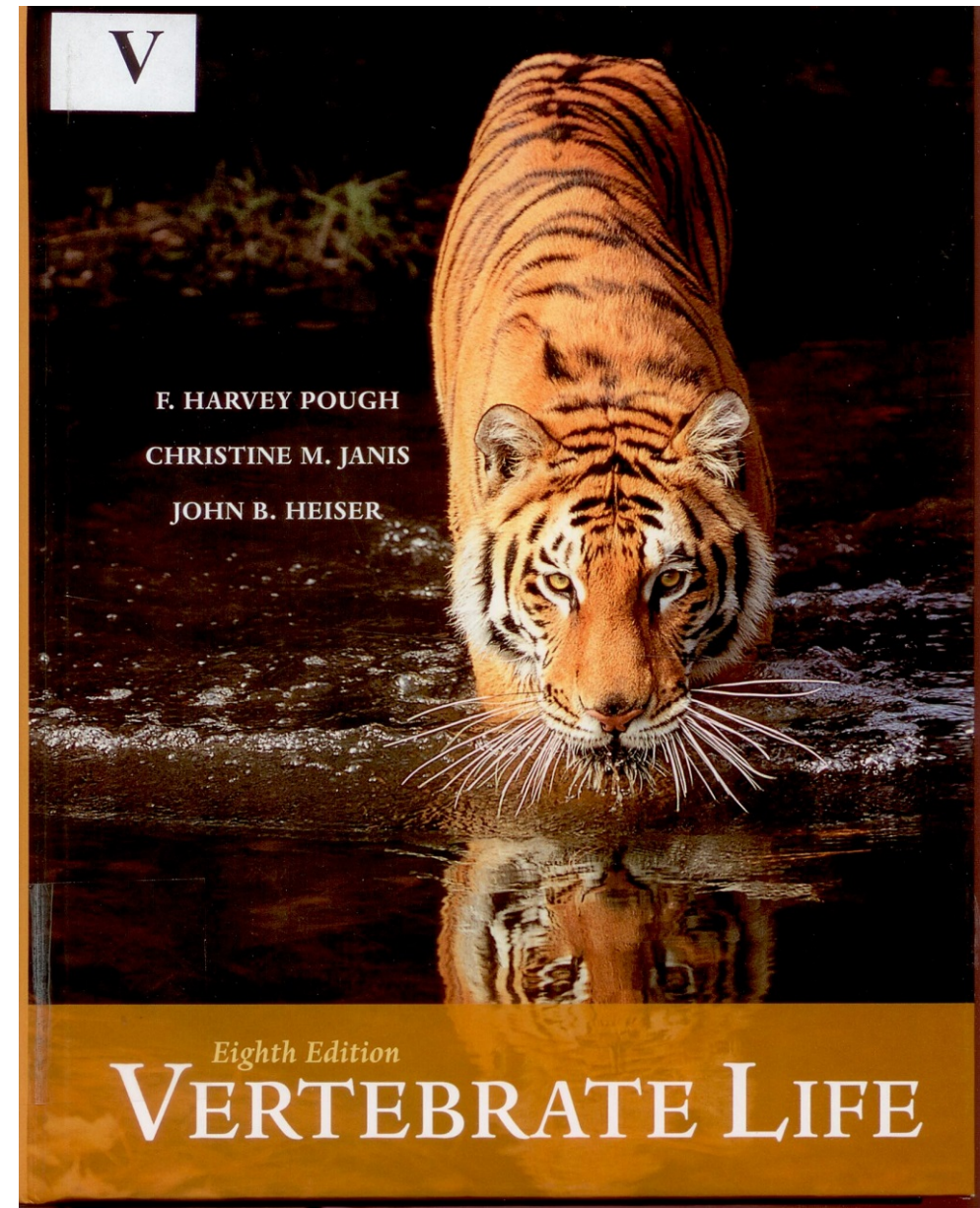
Sigmund, L., Hanák, V., & Pravda, O. 1992: Zoologie strunatců. Univerzita Karlova, Praha, 501 str.

(starší, ale ve většině aspektů velmi dobře použitelná učebnice)

Doporučená literatura

Pough, F.H., Janis,
C.M., Heiser, J. B.
2009, Vertebrate Life.
8th Edition. Pearson
Education Inc. San
Francisco, CA, USA.

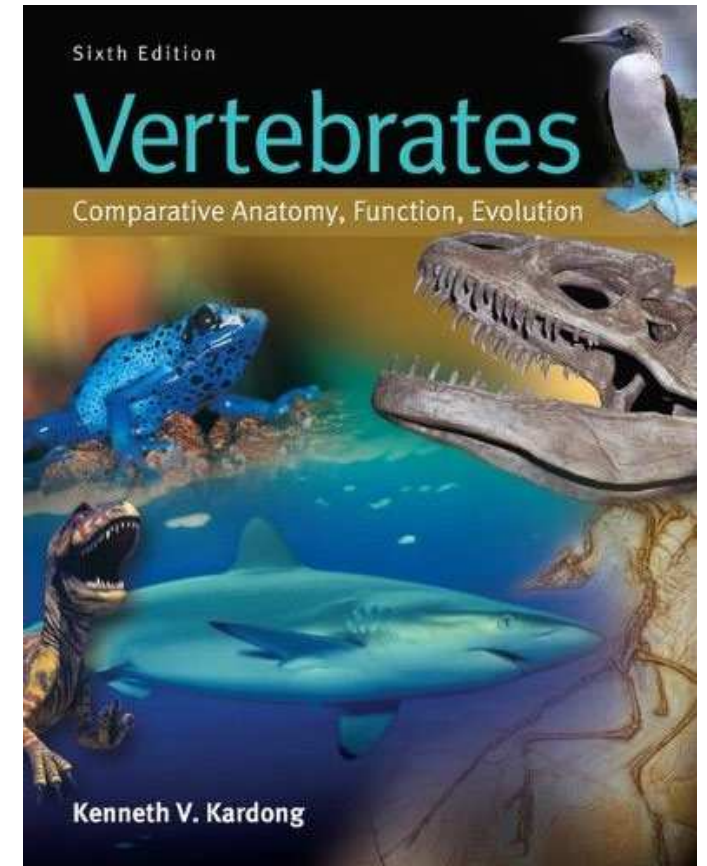
Doporučená literatura

Kardong, K. V. 2012. Vertebrates. Comparative Anatomy, Function, Evolution. 6th Edition. McGraw – Hill Intl. Edition, Washington. USA.

<https://archive.org/> → advanced search

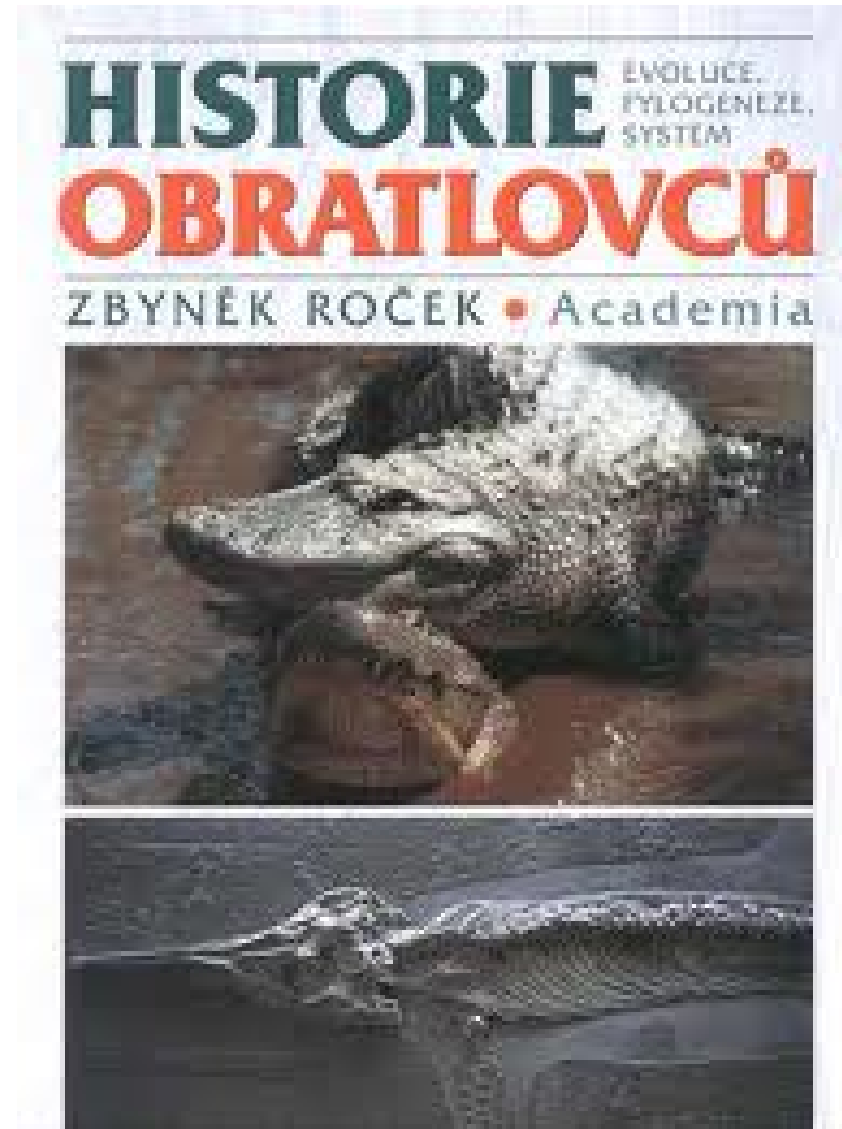
Kardong Vertebrates. Comparative Anatomy, Function, Evolution.

<https://ia801607.us.archive.org/16/items/KardongVertebratesComparativeAnatomyFunctionEvolution6thTxtbk/Kardong%20Vertebrates%20Comparative%20Anatomy%20Function%20Evolution%206th%20txtbk.PDF>

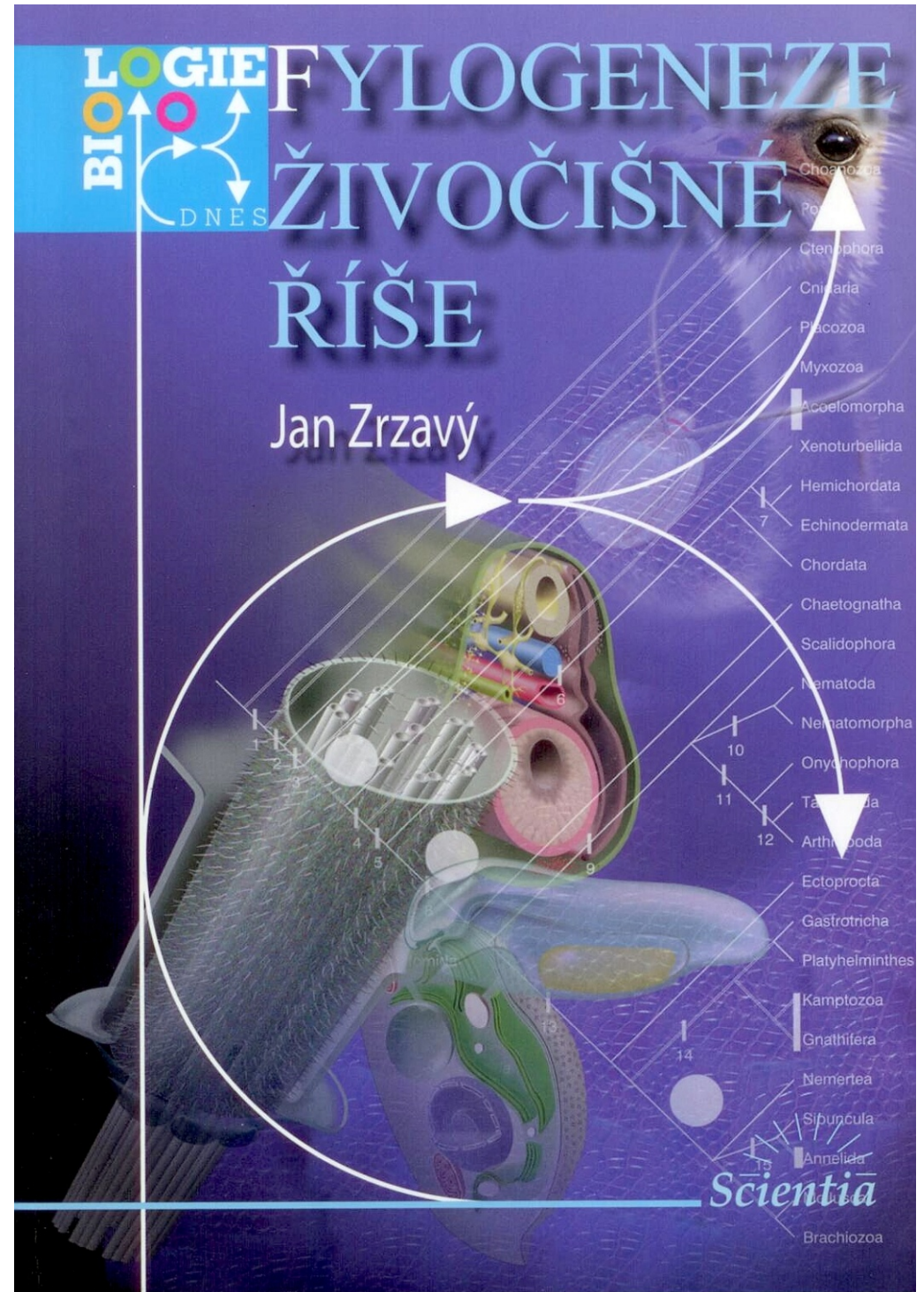
Doporučená literatura

Roček, Z. 2002.
Historie obratlovců.
Academia, Praha.

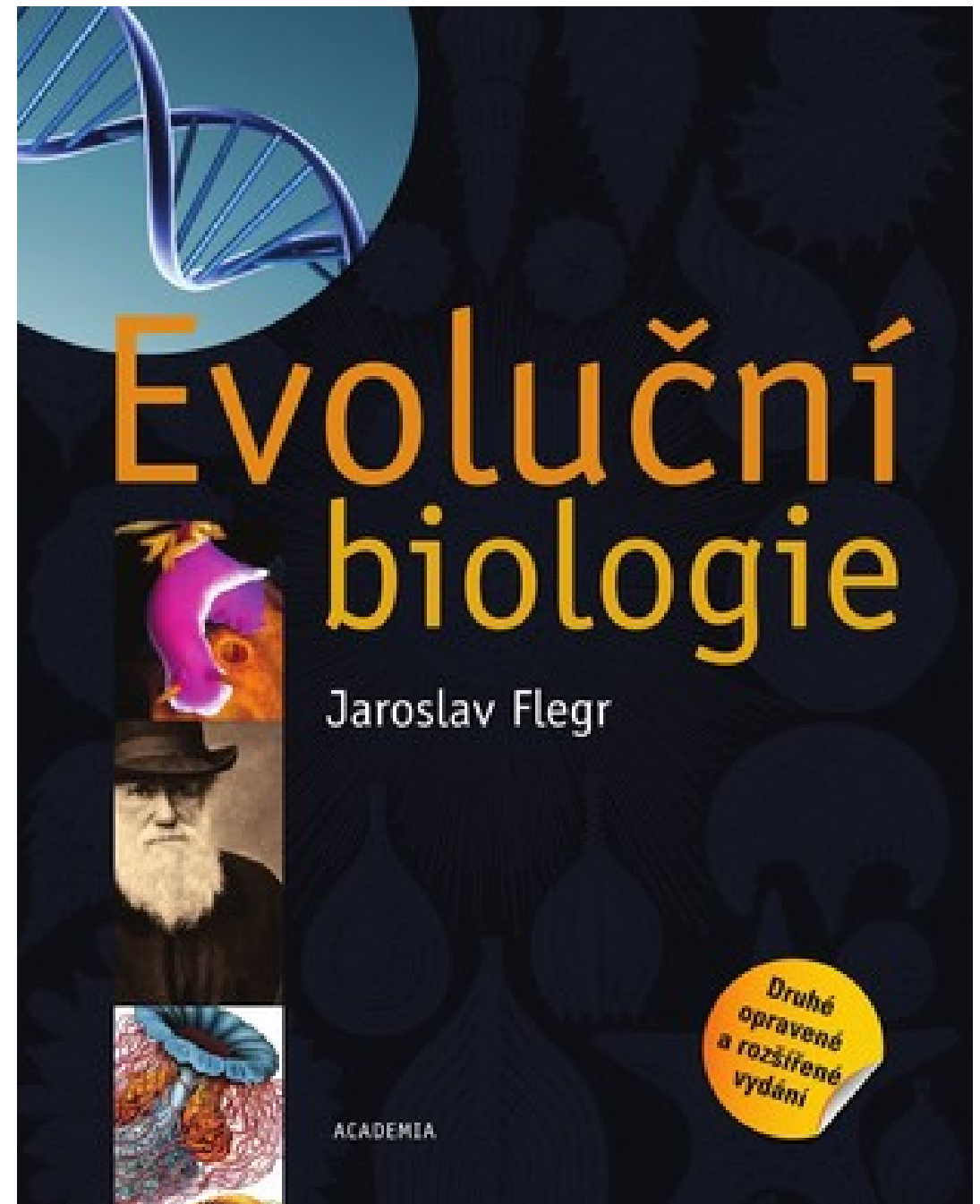
Doporučená literatura

Zrzavý J., 2006:
Fylogeneze živočišné říše.
1. vydání,
Scientia, Praha, 255 str.

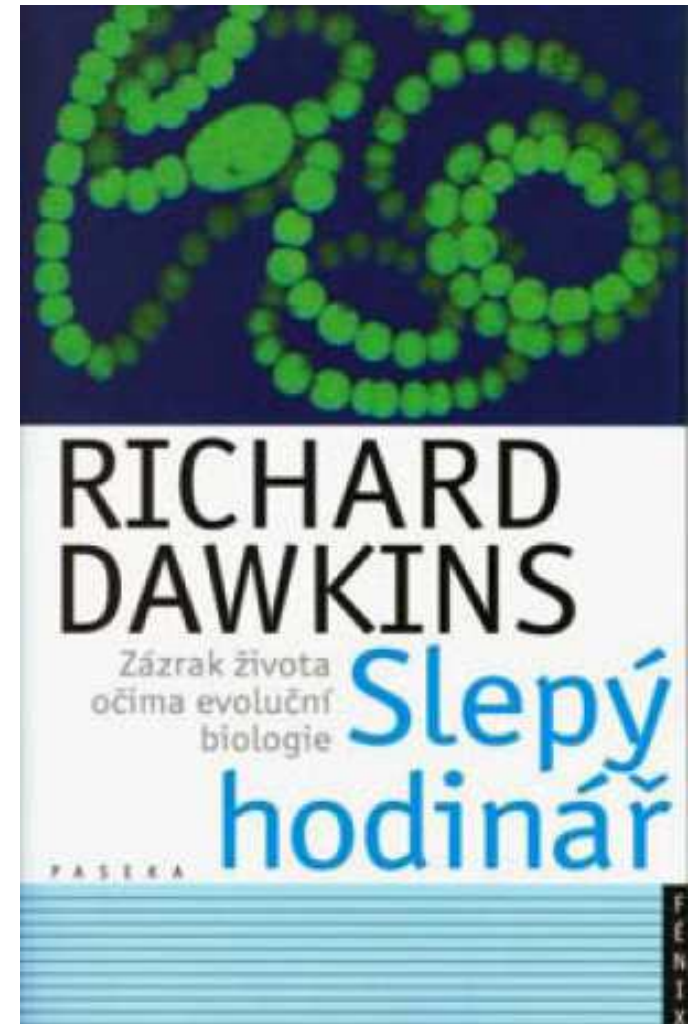
Doporučená literatura

Flegr J., 2009:
Evoluční biologie.
2. vydání,
Academia, Praha, 572 str.

Doporučená literatura

Dawkins R. 2002: Slepý hodinář.
Zázrak života očima evoluční
biologie. Paseka, Praha.

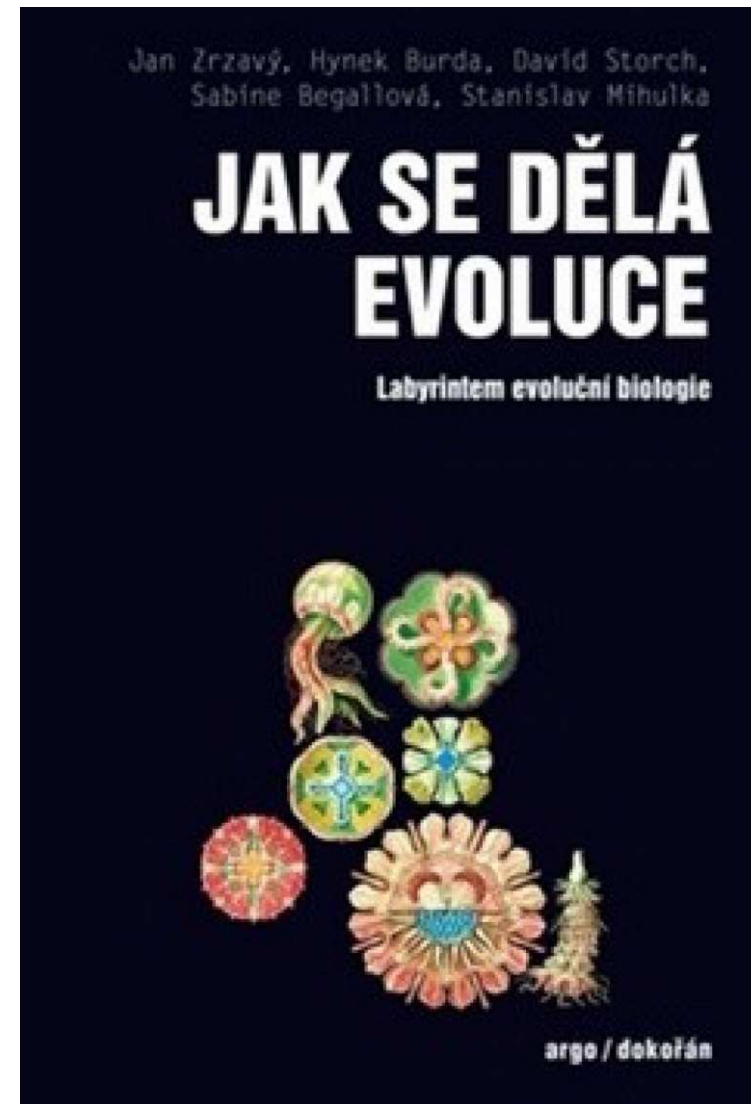

Doporučená literatura

Zrzavý J., Storch D. & Mihulka S. 2004: Jak se dělá evoluce.
Paseka, Praha.

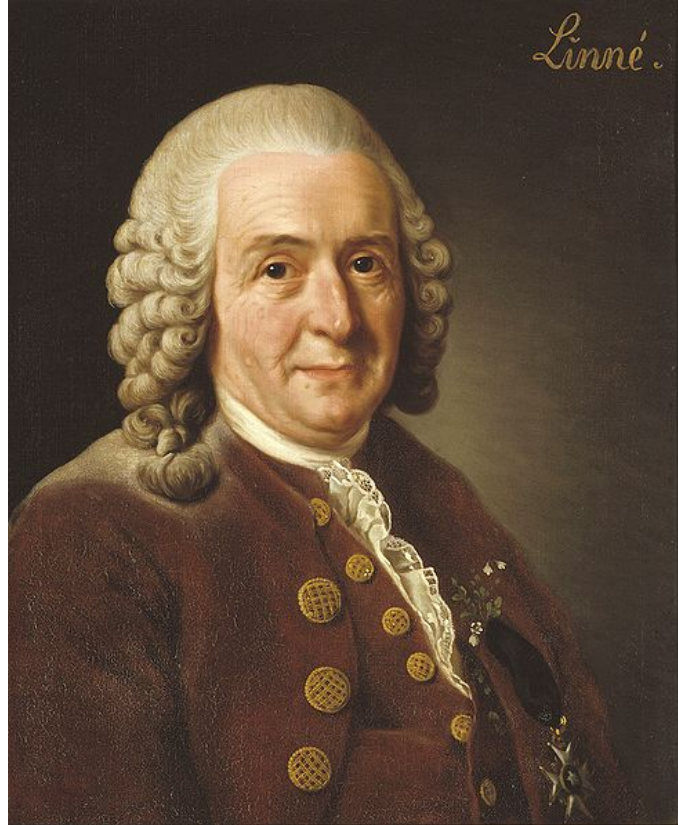
Zrzavý J., Burda H., Storch D., Begall S., Mihulka S. 2017. Dokořán.

Principy, přístupy, metody

Taxonomie:

- obor který se zabývá **klasifikací** organismů. Jejím cílem je klasifikovat všechny známé **taxony** podle určitých **pravidel** do jednotlivých hierarchicky uspořádaných biologických **kategorií**.

Carl von Linné

(latinsky Carolus Linnaeus)

*23. května 1707, Råshult u Stenbrohultu, Švédsko

† 10. ledna 1778, Uppsala

byl švédský přírodovědec a lékař, zakladatel botanické a zoologické systematické nomenklatury. Vytvořil také pojem druh jako základ přirozené soustavy organismů.
Systém, taxonomie, nomenklatura .....

Binomická nomenklatura

Princip priority

Hierarchické třídění

Systema Naturae 1st Edition in 1735

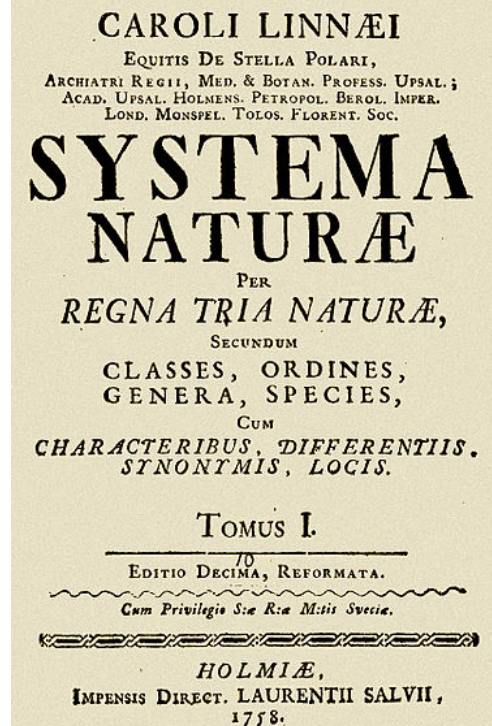
Species Plantarum 1753

Systema Naturae 10th edition 1758

- opěrná díla zoologické a botanické nomenklatury

- všechno ostatní bráno jako před-Linnéovské,

- vč. jeho prací

Kos (*Turdus*)

Kos (*Turdus*)

Kos (*Turdus*) (ale rod *Turdus* zahrnuje i ptáky, kterým česky říkáme drozd)

Kos černý (*Turdus merula*) Linnaeus, 1758

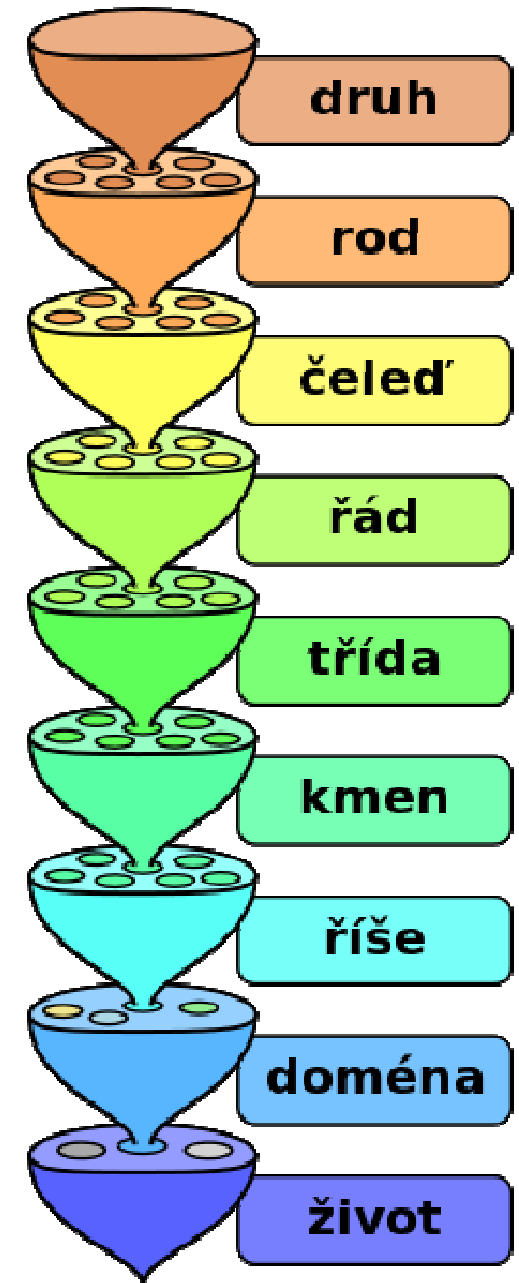

Taxony

Druh (species, zkratka sp.) je základní kategorie biologické nomenklatury. Z taxonomického hlediska je druh jeden z taxonů: je nejnižší základní kategorií hierarchické klasifikace organismů

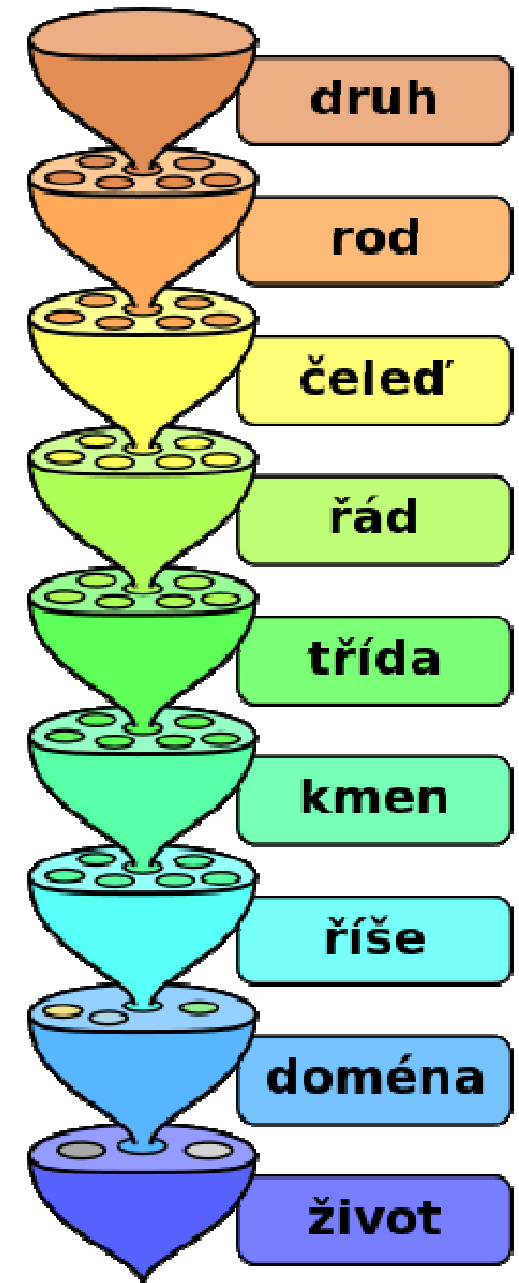
Neexistuje jednotná definice, která by jednoznačně určila, co je druh. Řada druhových koncepcí (např. realistická, nominalistická, morfologická, biologická, fylogenetická)

Biologický koncept (Ernst Mayr): Druh je soubor populací s jedinečným vývojovým původem a historií, tvořený navzájem si podobnými jedinci, kteří se mezi sebou mohou plodně křížit a jsou reprodukčně izolováni od jiných podobných skupin.

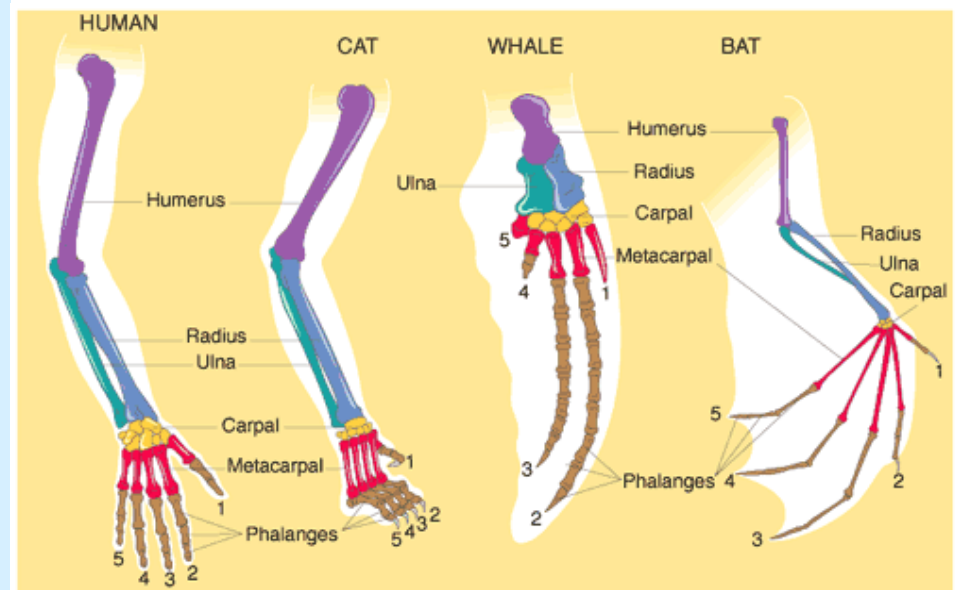
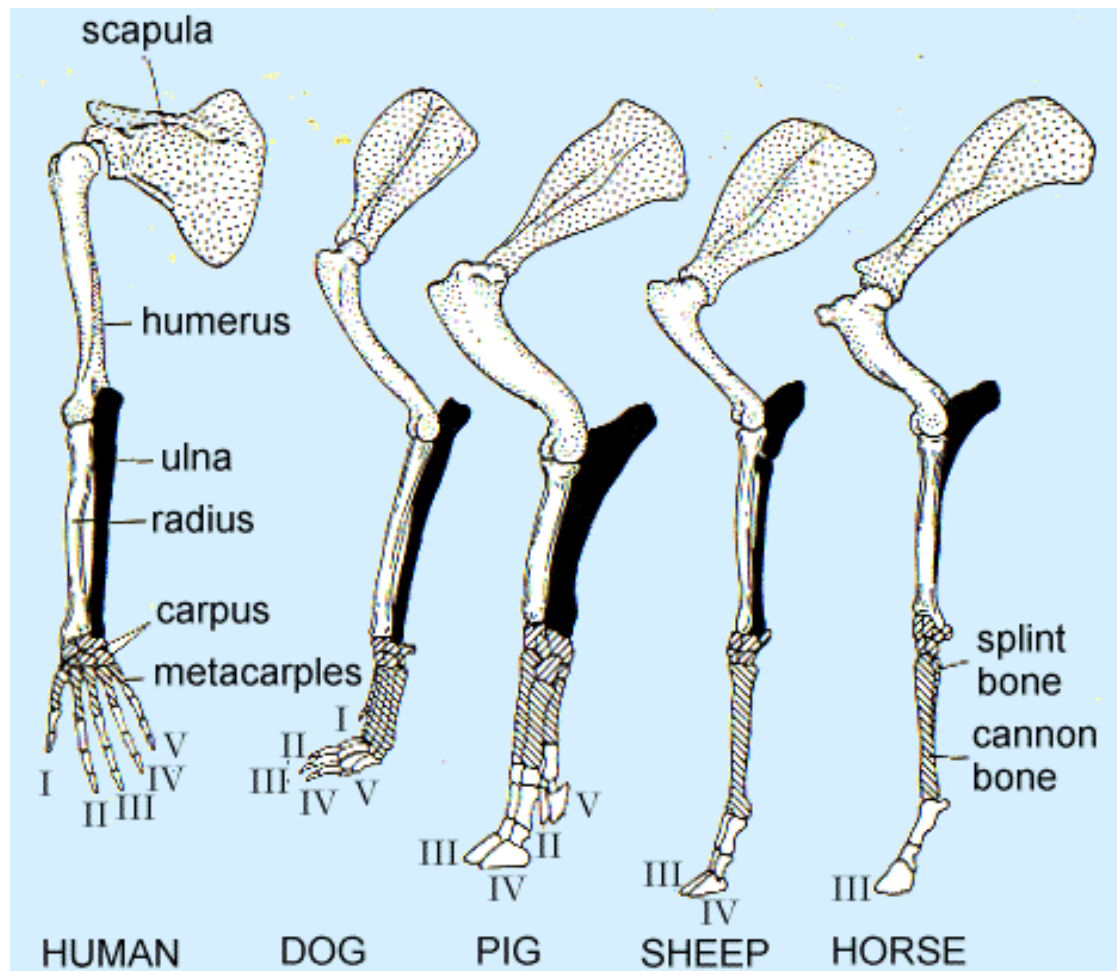
Taxony

Rod (latinsky genus) je naddruhový taxon, tj. je vyšší než druh. Vyšším taxonem než rod je čeleď. Rod patří mezi taxony základní (druh, rod, čeleď, řád...), spadá do hierarchické linnéovské klasifikace s přesně vymezenými kategoriemi taxonů a principem nadřazenosti a podřazenosti.

Principy, přístupy, metody

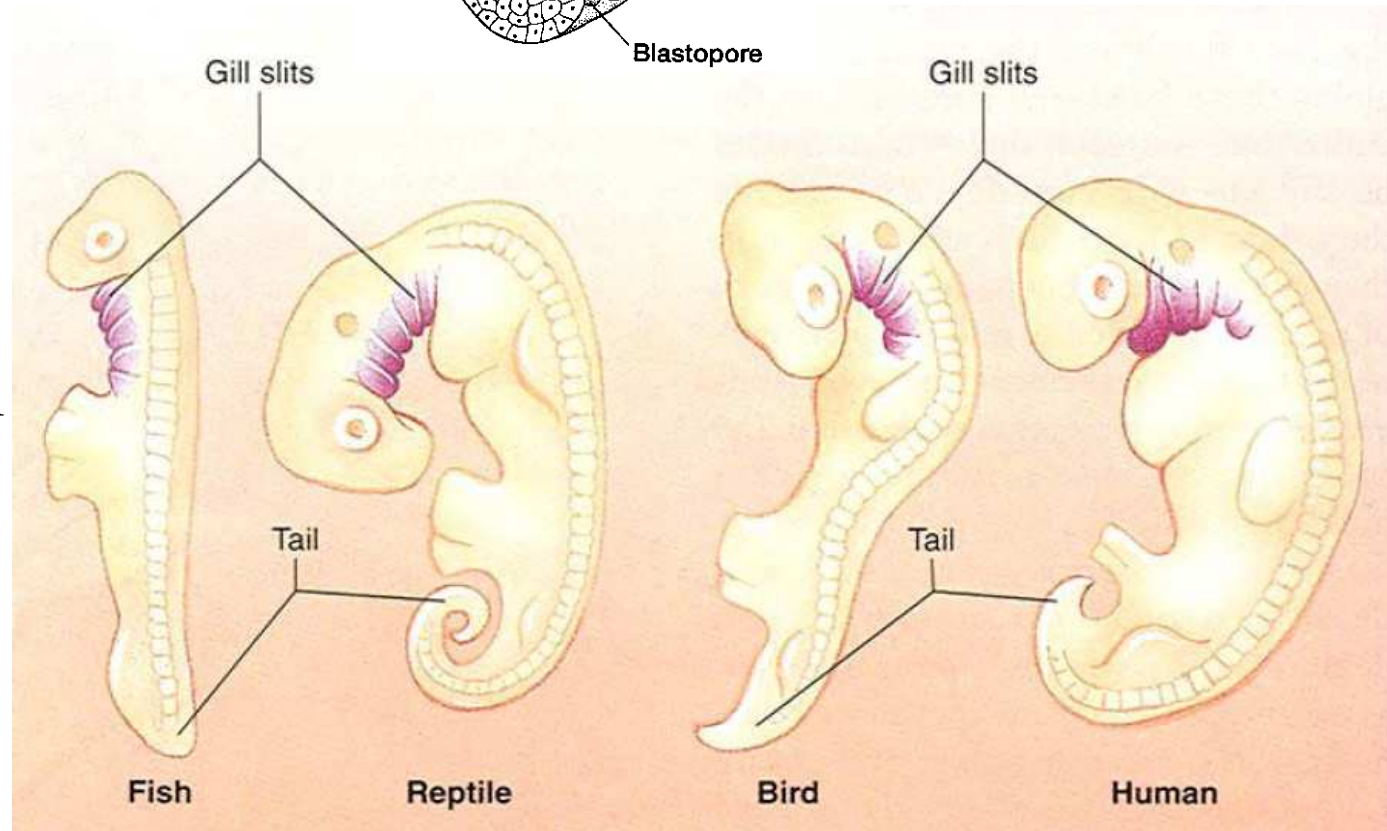
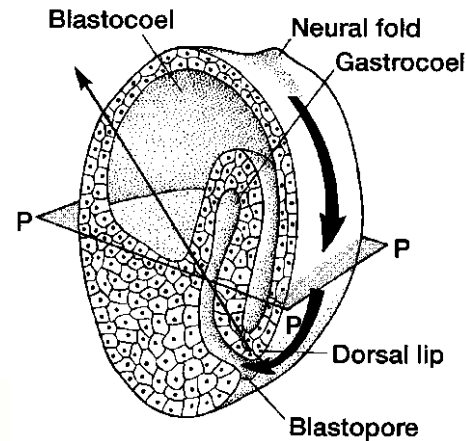
- Srovnávací morfologie a anatomie

Principy, přístupy, metody

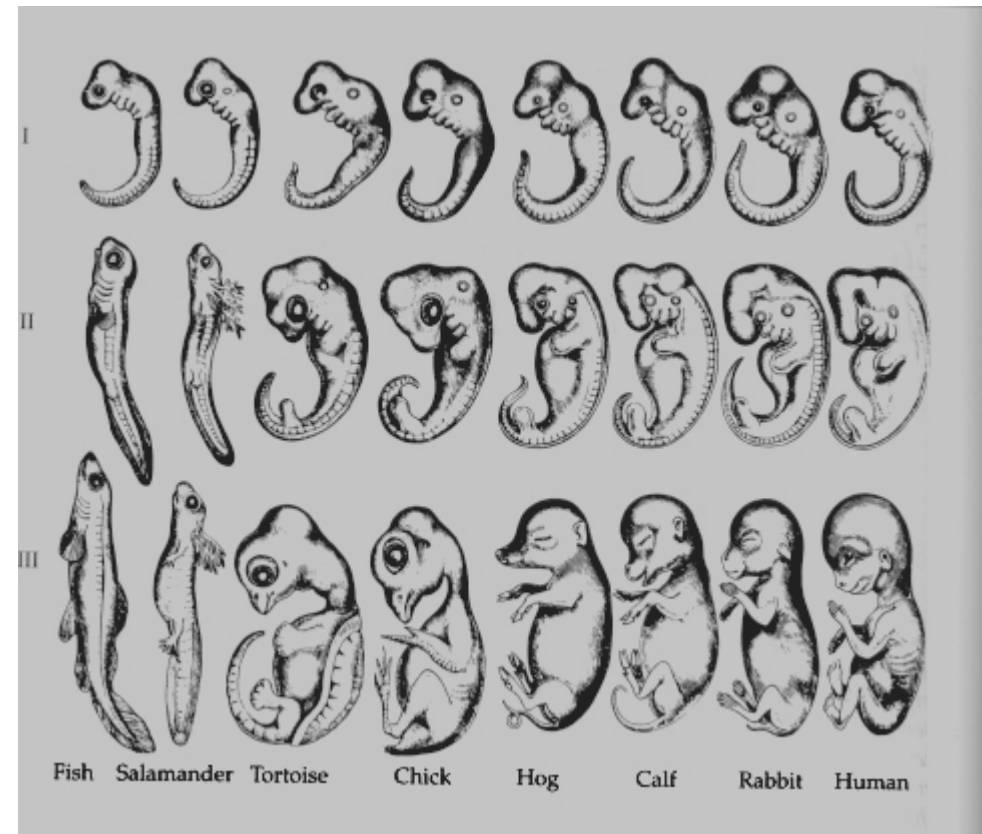
- Embryologie

- změna ontogeneze -
jediná cesta k fixaci
nového znaku
- regulační vývoj
embrya
- „pravidlo
rekapitulace“ - von
Baer (1848), E.
Haeckel (1865):
ontogeneze =
rekapitulace
fylogeneze

Principy, přístupy, metody

- Embryologie
  - Embrya vyšších organismů procházejí stadii, kdy jsou podobná embryím, ne však adultům nižších organismů.
  - Obecné znaky se během ontogeneze objevují dříve, než ty odvozené.
  - Odvozené znaky se vyvíjejí ze znaků obecných a znaky obecné ze znaků ještě obecnějších v dřívějším vývoji.
  - Embrya odlišných druhů se postupně odlišují jedno po druhém.

Principy, přístupy, metody

- Paleontologie
- ! problematická interpretace nálezů !

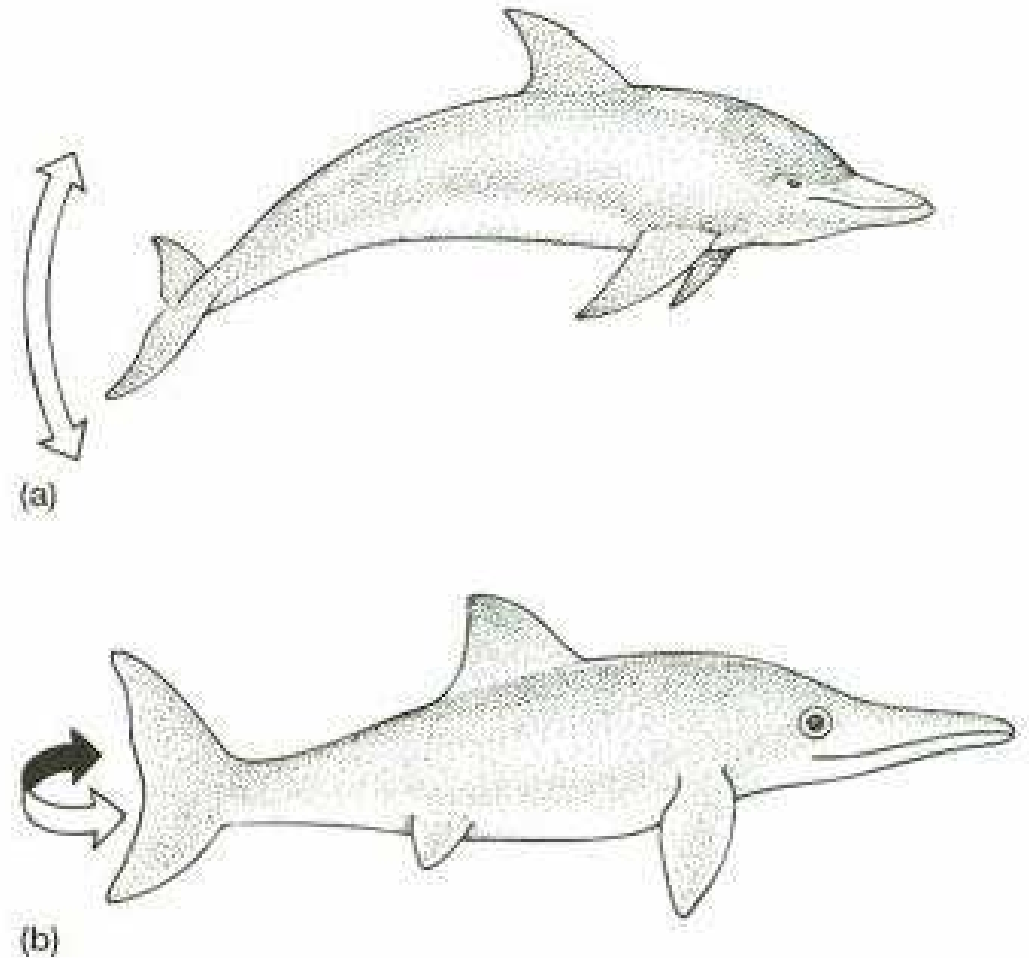

Georges Cuvier
(1769-1832)

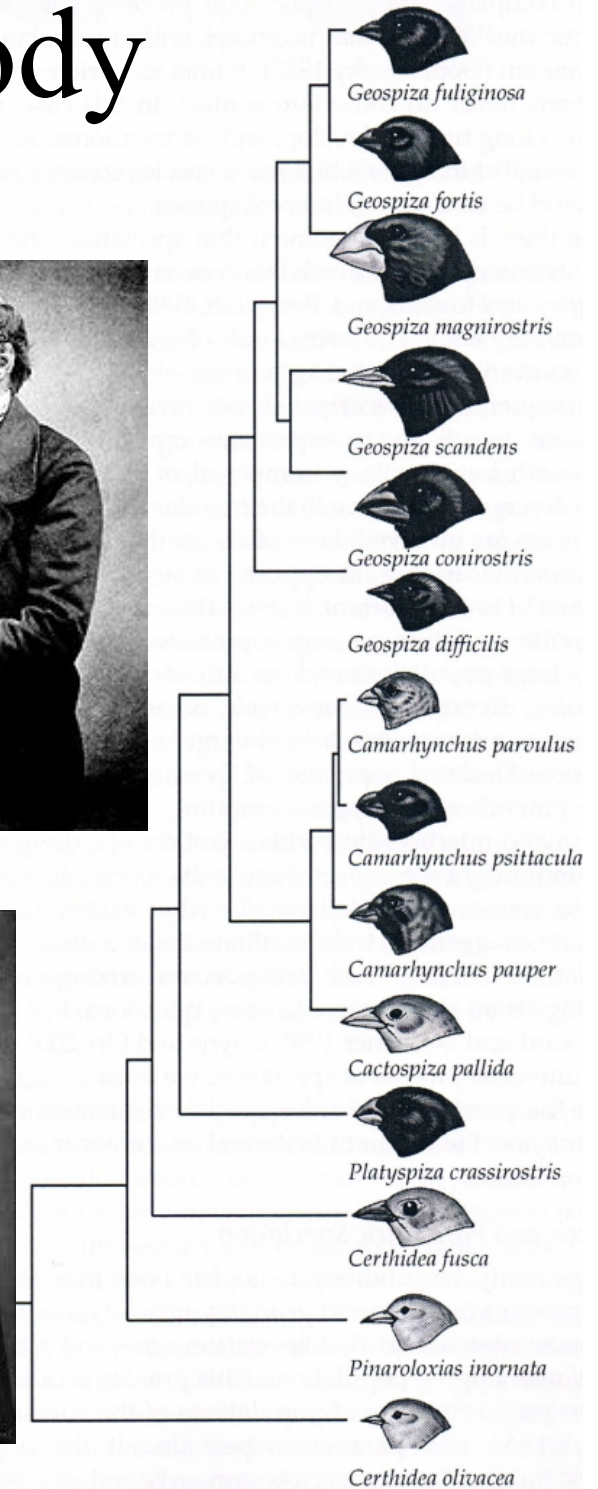
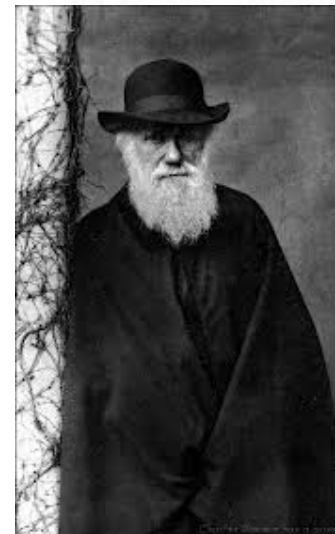
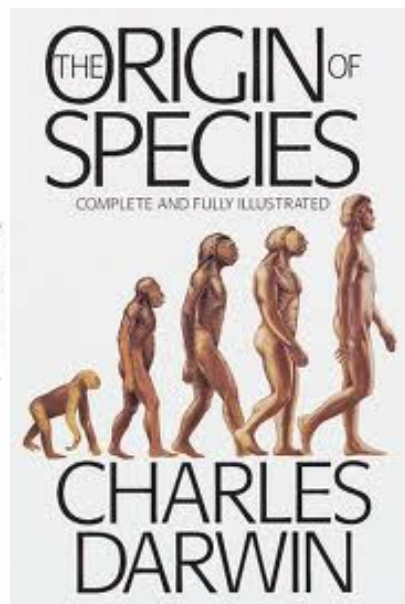
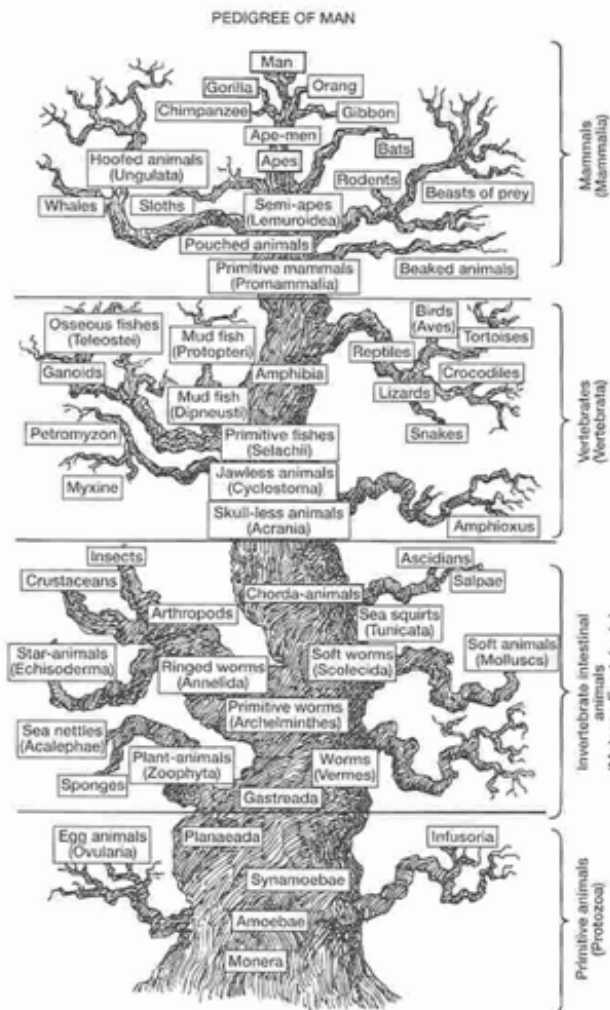
Principy, přístupy, metody

- Strukturální analýza
- Funkční analýza
- Ekologická analýza
- Evoluční analýza

Principy, přístupy, metody

- Evoluční teorie

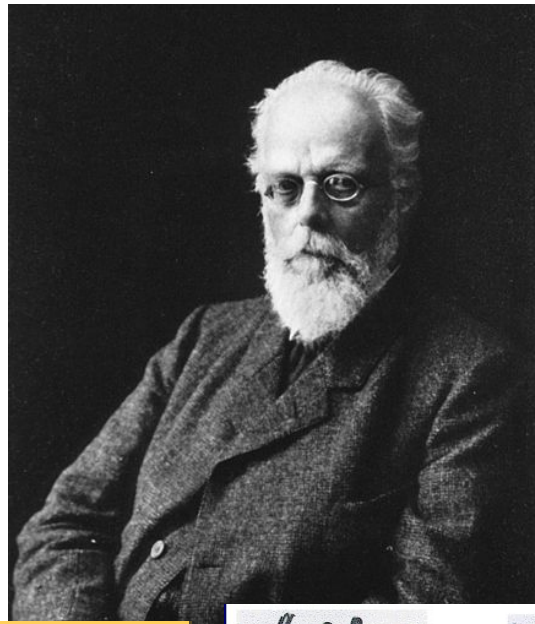

funkčnost selekce na
fenotypový projev je snadno
demonstrovatelná v praxi

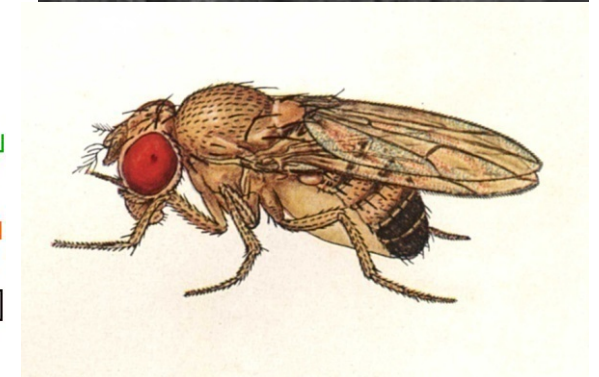
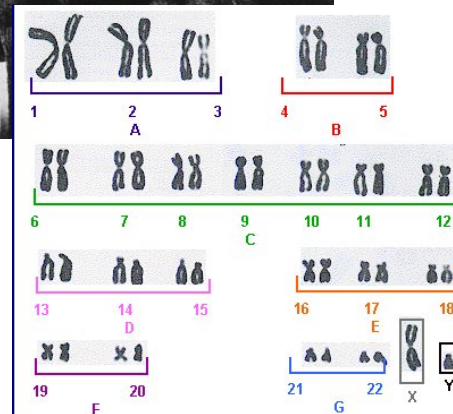

Principy, přístupy, metody

- Gregor Johann Mendel, August Weisman, Thomas Hunt Morgan

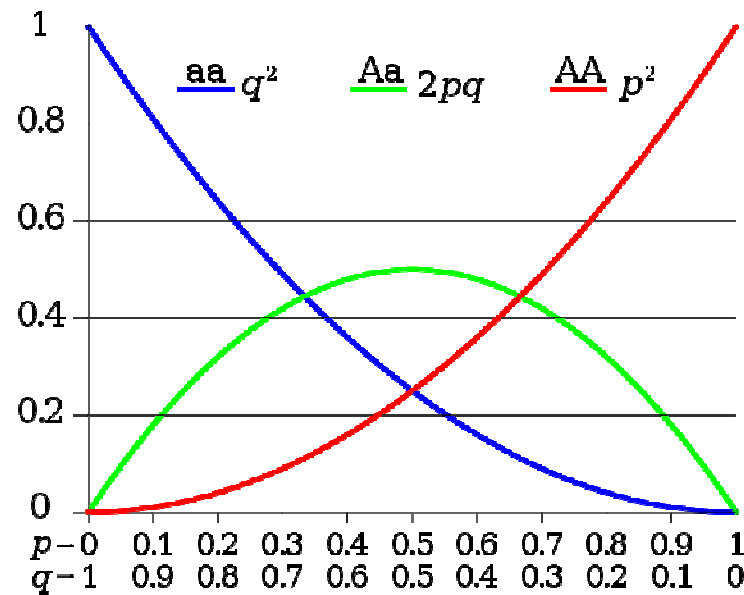

semeno		květ	lusk		stonek	
tvár	dělohy	barva	tvár	barva	umístění	velikost
šedý & kulatý	žluté	bílá	plný	žlutý	luský a květy podél stonku	dlouhý
bílý & svrasklý	zelené	fialová	příškrbený	zelený	koncové lusky, vrcholový květ	krátký
1	2	3	4	5	6	7

Principy, přístupy, metody

- Populační genetika

Biston betularia

Principy, přístupy, metody

- Neodarwinistická syntéza

Termín zavedl Julian Huxley

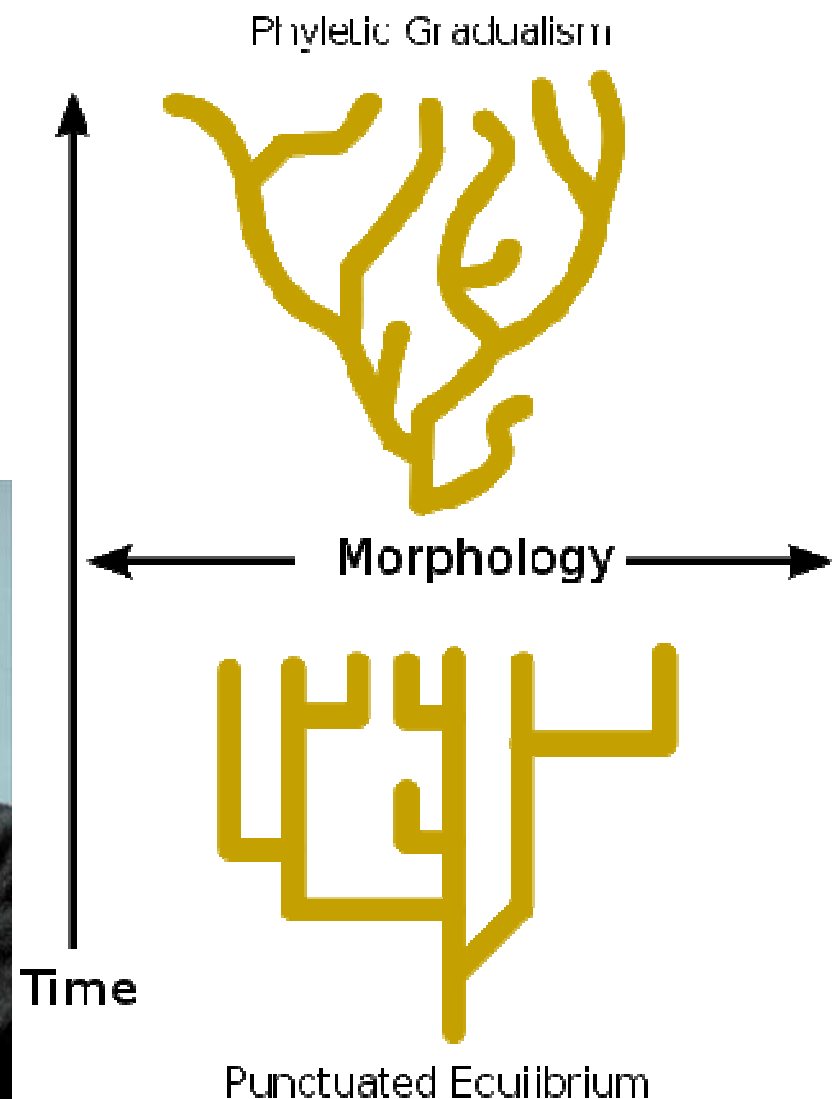
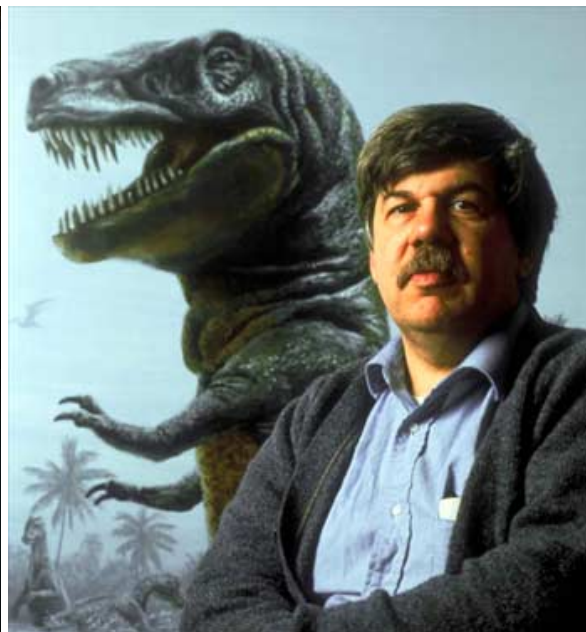
ve své knize Evolution: The Modern Synthesis
z roku 1942.

Syntéza poznatků z oblasti genetiky, populační genetiky,
evoluční teorie, mikroevolučních a makroevolučních
procesů apod.

Též jmenována jako „moderní syntéza“ či „nová syntéza“

Principy, přístupy, metody

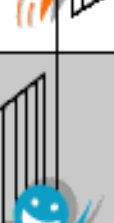
- Modifikace a akcenty
  - Niles Eldredge & S. J. Gould - 1972
  - „Punctuated equilibria“

Principy, přístupy, metody

- Modifikace a akcenty
  - J. M. Smith „Evolutionary stable strategy“ -1972

Prisoners' dilemma

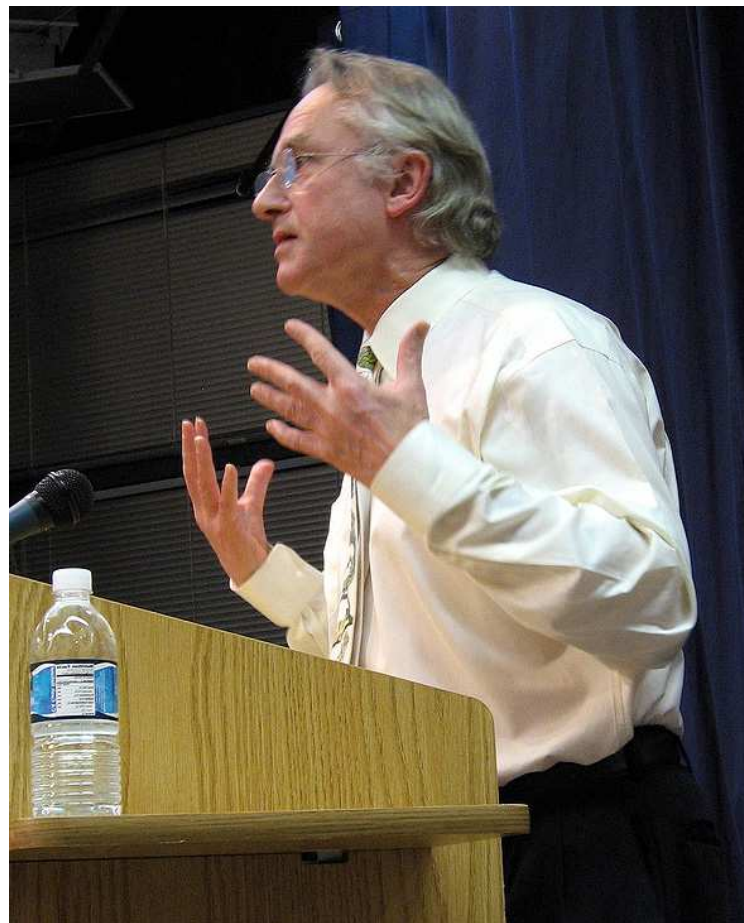
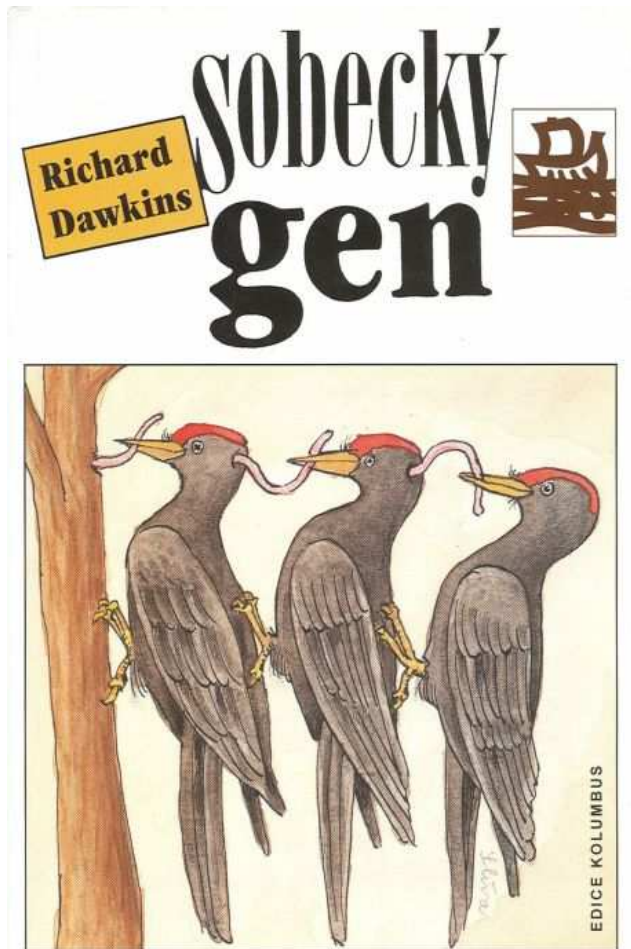
		prisoner B			
		confess	remain silent		
prisoner A	confess	5 years 5 years 0 year 20 years	20 years 0 year 1 year 1 year		
	remain silent				

Biological competition

	hawk	dove	bourgeois
hawk	lose -5 offspring lose -5 offspring gain +10 offspring gain none, lose none gain +2.5 offspring lose -2.5 offspring		
dove	gain none, lose none gain +10 offspring gain +2 offspring gain +2 offspring gain +1 offspring gain +6 offspring		
bourgeois	lose -2.5 offspring gain +2.5 offspring gain +6 offspring gain +1 offspring gain +5 offspring gain +5 offspring		

Principy, přístupy, metody

- Modifikace a akcenty
  - R. Dawkins – „The Selfish Gene“ 1976

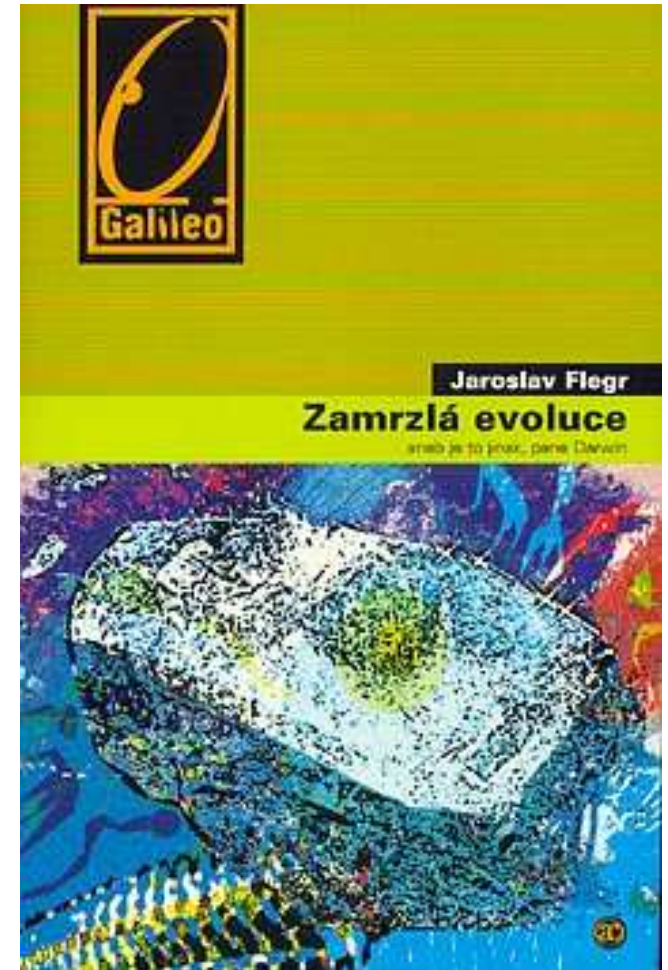

"the quality of being copied by a Darwinian selection process,,

Vysvětlení altruismu u příbuzných, eusociality hmyzu apod.

Principy, přístupy, metody

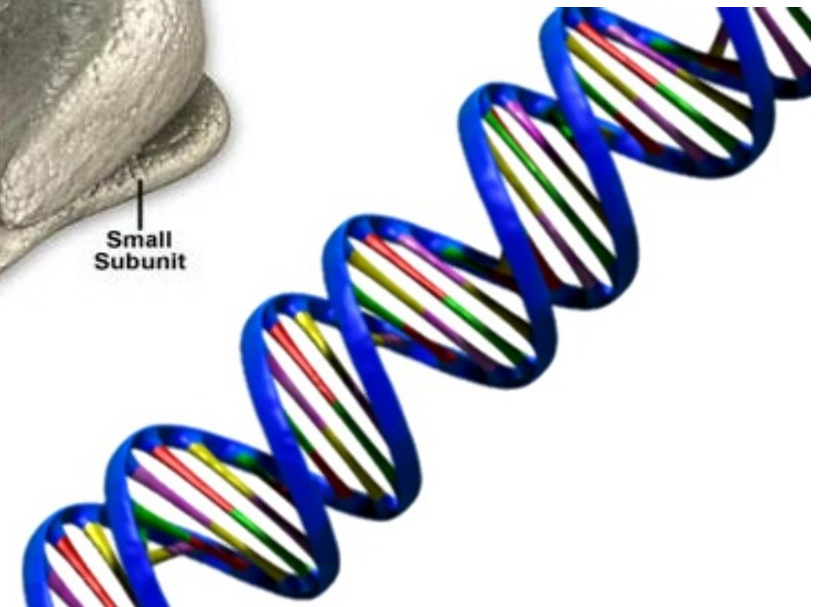
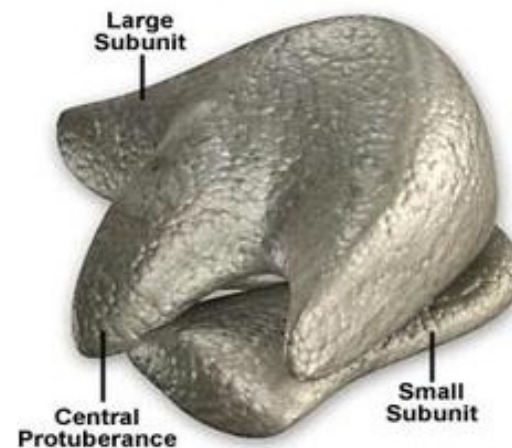
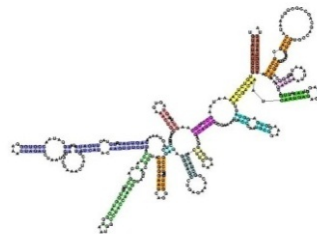
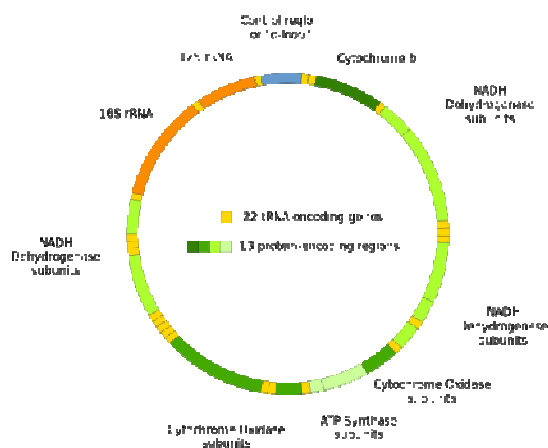
- Modifikace a akcenty
  - J. Flegr – „Frozen evolution“ 1998

Flegr J. On the "origin" of natural selection by means of speciation. 1998,
Riv Biol - Biol Forum 91:291-304.

Principy, přístupy, metody

- Molekulární systematika
  - Porovnání sekvencí nukleotidů (homologické geny s vhodnou mutační rychlostí)
    - rRNA
    - mtDNA
    - cytb

Principy, přístupy, metody

- „EVO-DEVO“
  - spojení evoluční (evolutionary) a vývojové (developmental) biologie
  - studium průběhu ontogeneze a jejího řízení

Principy, přístupy, metody

- „EVO-DEVO“
  - určení **anteroposteriorní osy** (určují vývojové geny mateřské buňky vyživující vajíčko, později vlastní geny zygoty)
  - **homeotické** (selektorové) geny (určují identitu a vývoj jednotlivých tělních segmentů)

Principy, přístupy, metody

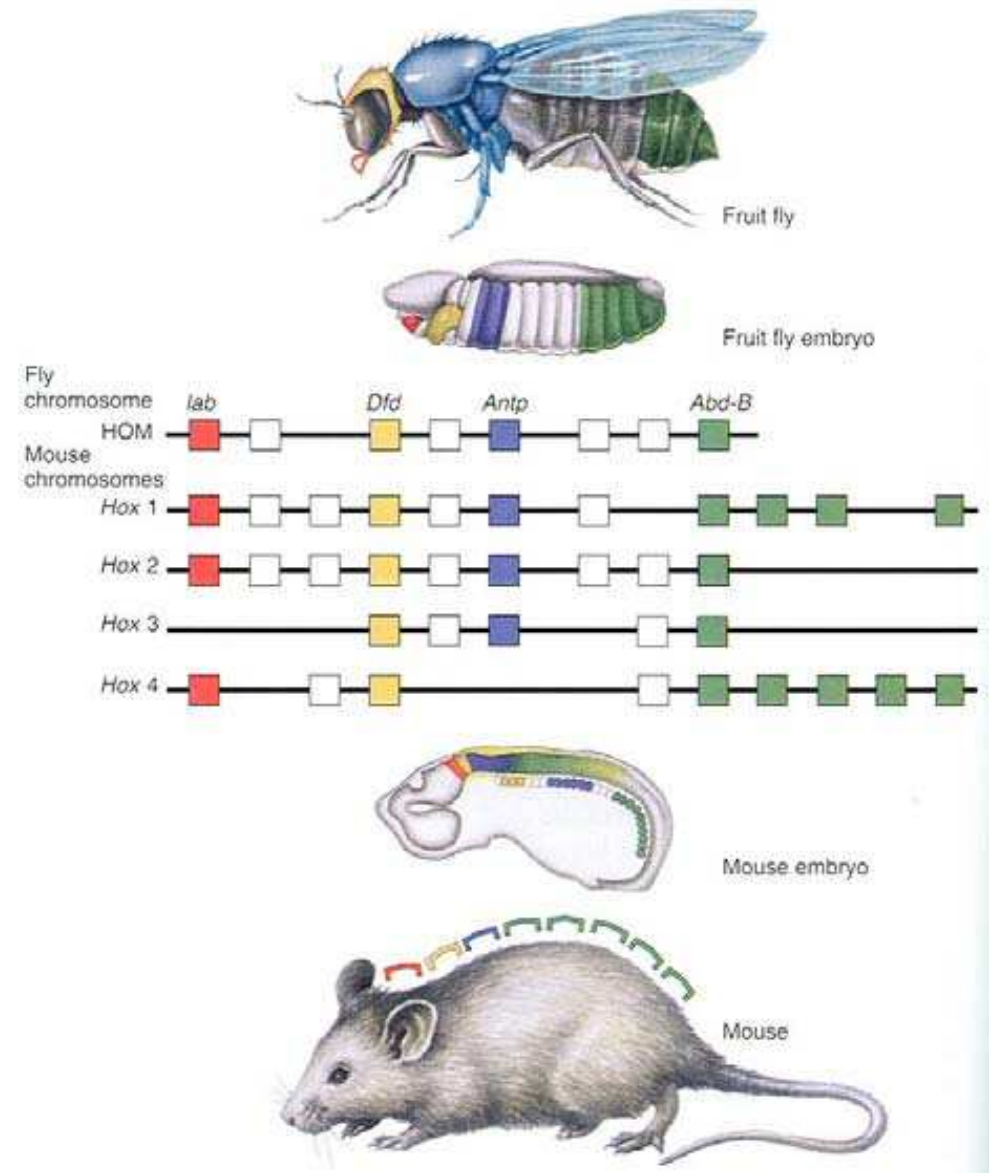
- „EVO-DEVO“

- **homeobox** – vysoce konzervativní sekvence (180 bp DNA) na začátku homeoboxových genů (neplést s Hox geny – to je podmnožina homeoboxových genů) (přítomen u různých skupin živočichů a dalších Eukaryot – rostliny, houby) → časný evoluční původ, zásadní funkční význam produktů *homeobox* → *homeodoména* – peptid vážící se na DNA → ovlivnění exprese dalších genů

Principy, přístupy, metody

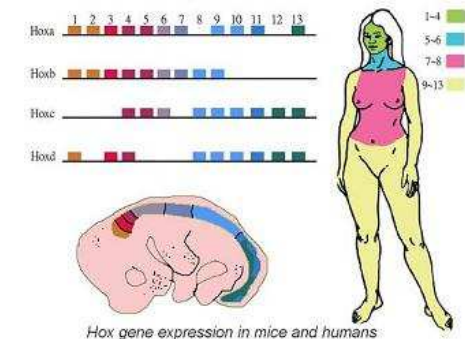
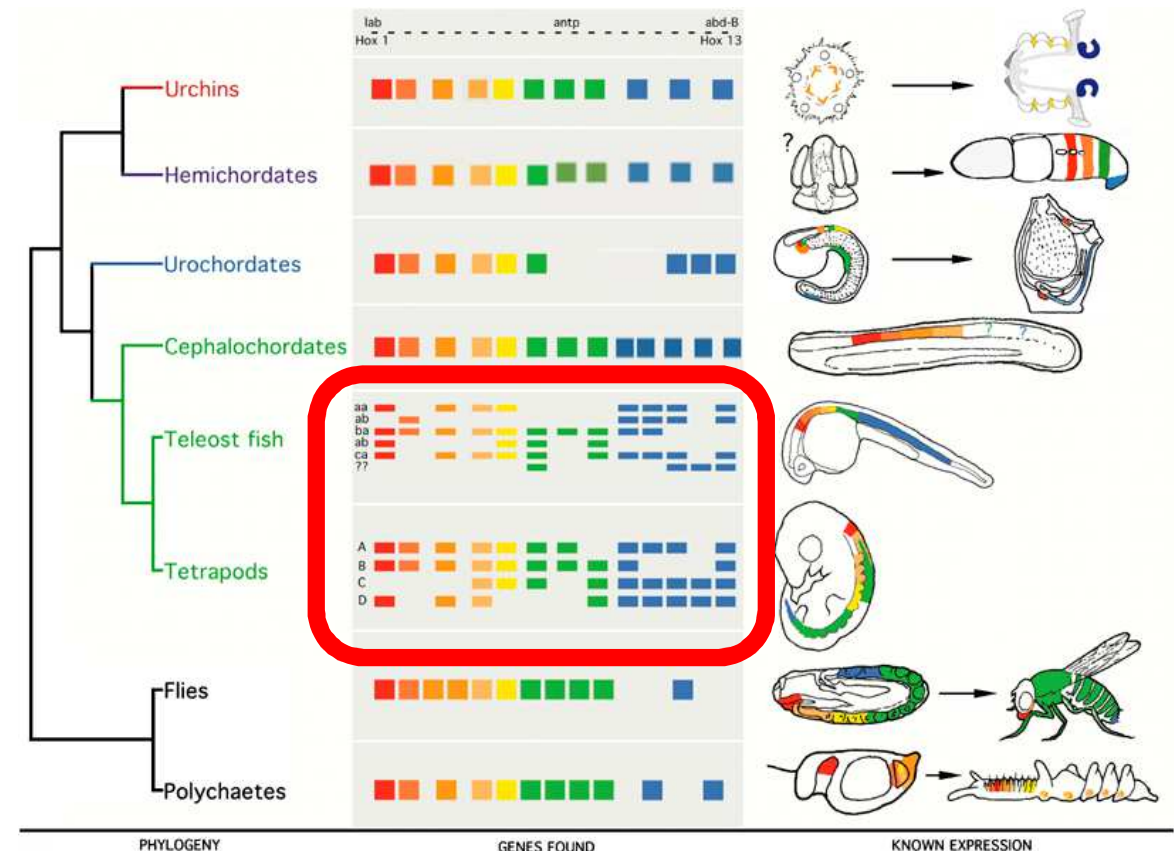
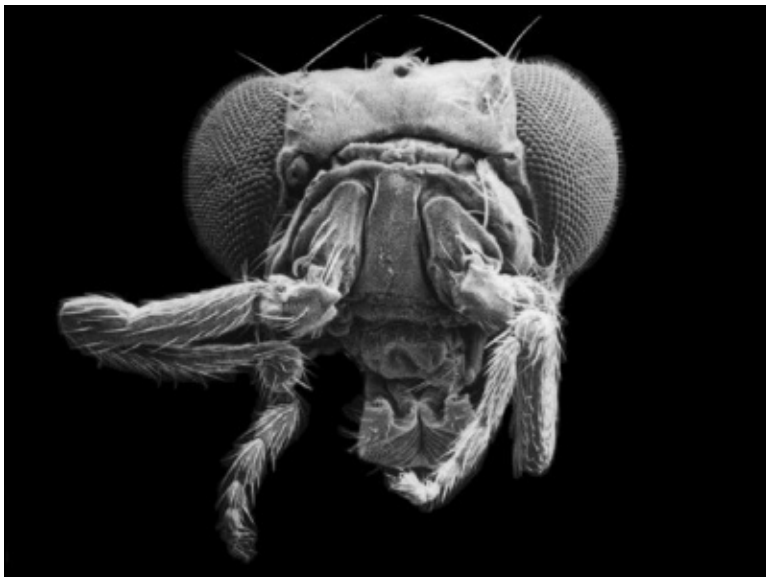
- „EVO-DEVO“

- *HOX* geny – podmnožina homeoboxových genů
- nejdůležitější!
- exprimují se sekvenčně
- účinek každého z nich závisí na projevu předcházejícího
- uspořádány důsledně za sebou (5') → (3')
- pořadí odpovídá umístění na předozadní ose těla

Principy, přístupy, metody

- „EVO-DEVO“
  - mutace vyvolávají rozsáhlé změny celých tělních částí (ztráta, duplikace, deformace segmentů)

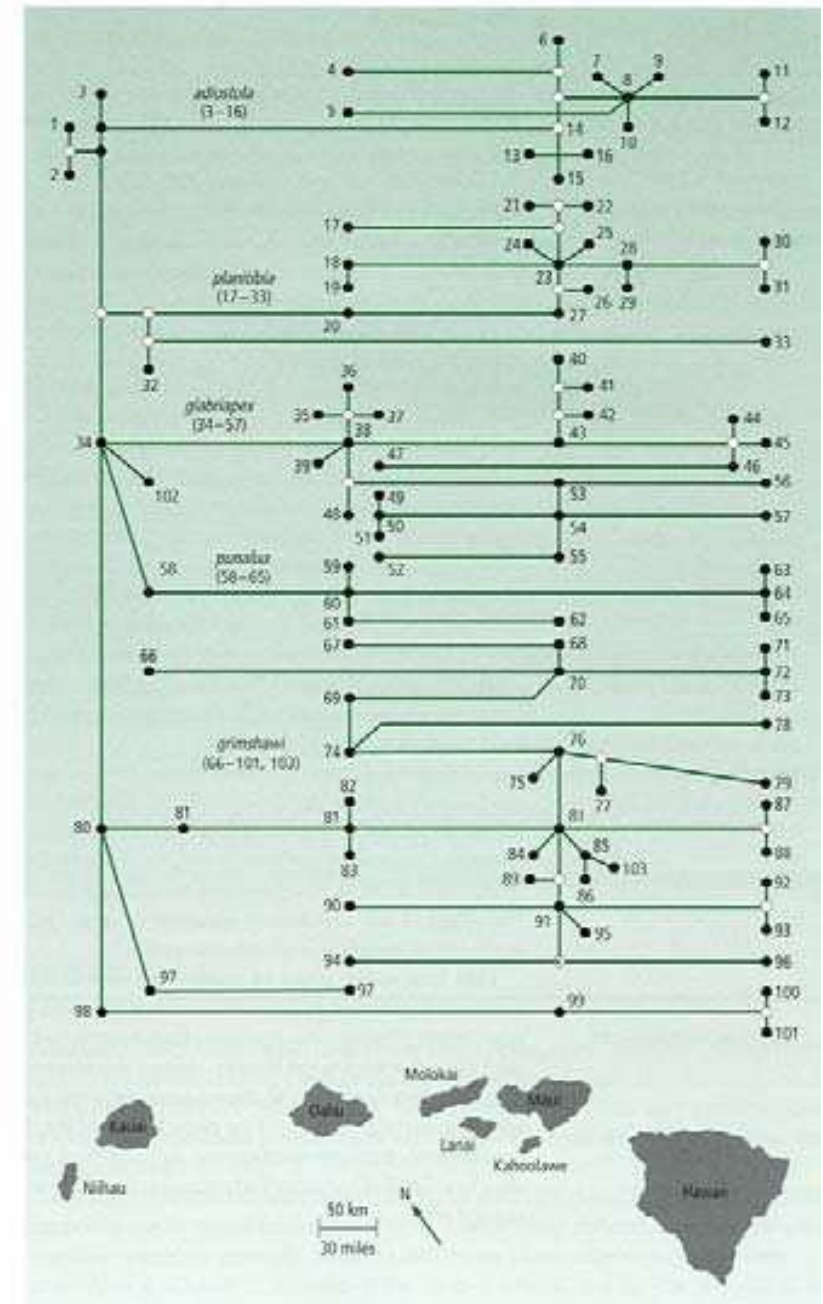
Principy, přístupy, metody

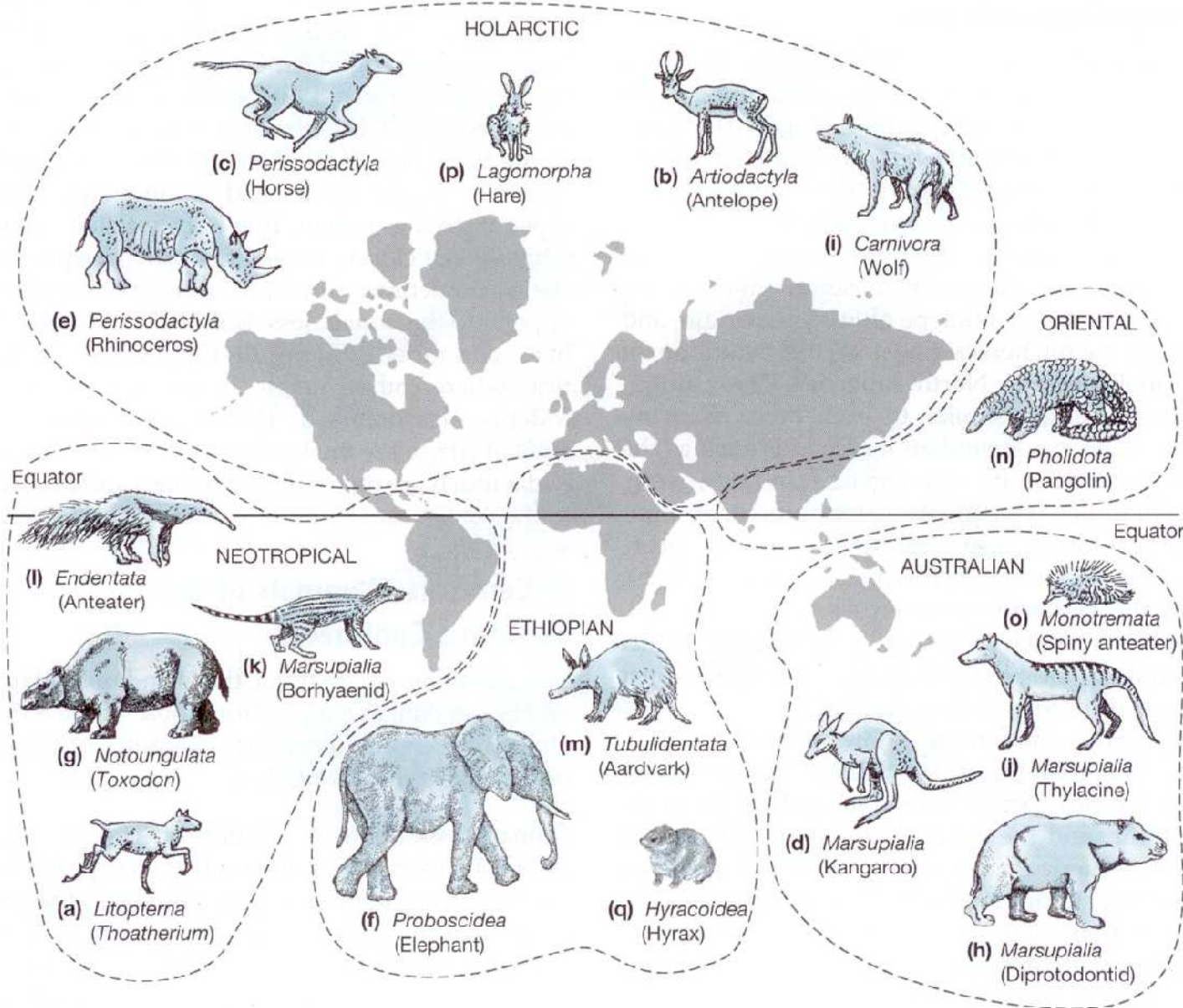
- „EVO-DEVO“ - **Modifikace neodarwinistické syntézy**
  - Původní představa: odlišné organizmy konstruovány dle odlišných principů a odlišnými geny; evoluce se děje duplikacemi a následnými pozvolnými, kumulativními změnami na úrovni genů a proteinů
  - Současná představa: distantní organizmy sdílejí identické vývojové komponenty, liší se ale tom, jak je používají a kombinují. Evoluce není o záměnách v sekvencích (mutace), ale převážně o regulačních změnách, které zapínají/vypínají vývojové moduly. Evoluce je změna „naprogramování“ stejných komponent.

Principy, přístupy, metody

- Biogeografie
  - Evoluční vztahy havajských octomilek na základě chromozomových změn.
  - Kladogram ukotven na základě geochronologie ostrovů a porovnáním s blízce příbuznými octomilkami jihoamerickými

Figure 15.27
Phylogeny of 103 species of Hawaiian fruitflies (*Drosophila*) of the picture-wing group. The unrooted tree was inferred by patterns of chromosomal inversions. The tree can be rooted by geochronology of the islands, and comparison with closely related fruitflies in South America. Some details of the tree are inferred by biogeography rather than inversion patterns. Species shown as ancestors may actually be descendants of the (now lost) ancestor. The phylogenies shown above correspond to the islands below. Redrawn, by permission of the publisher, from Ridley (1986).

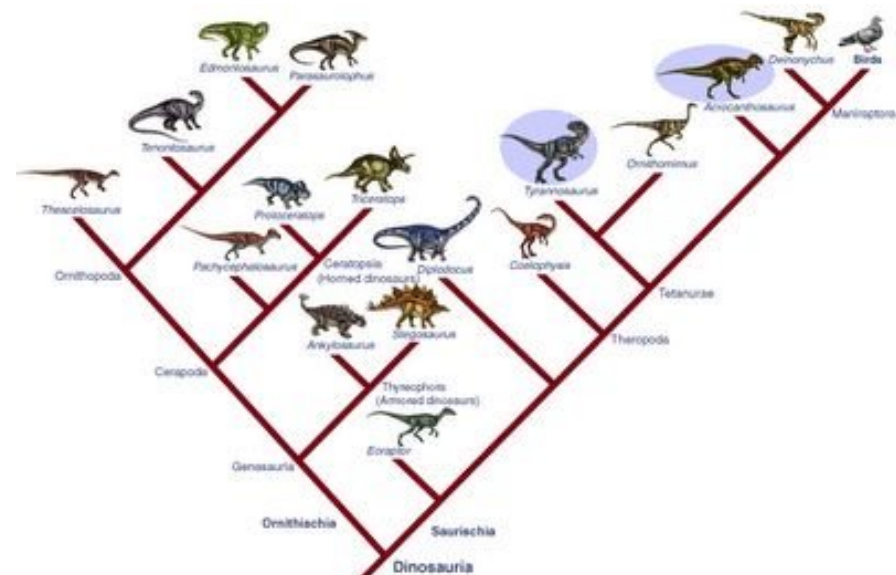
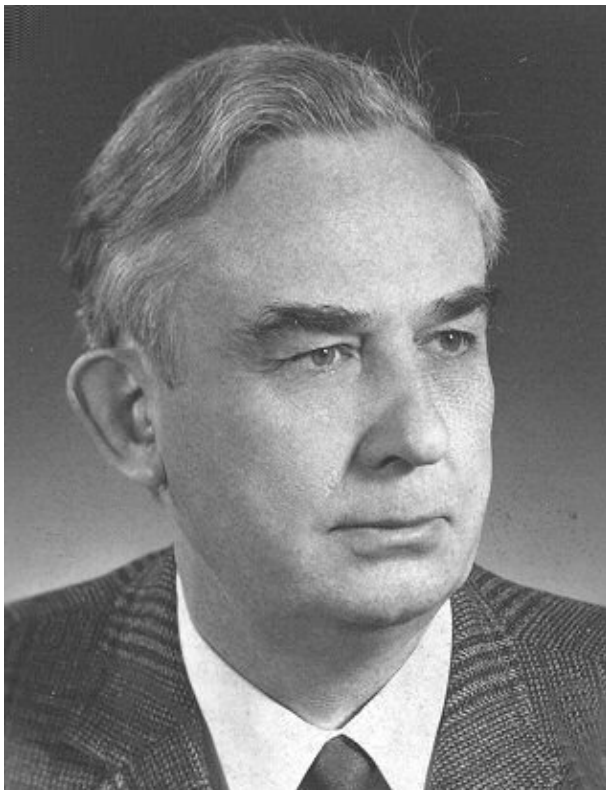
▲ **FIGURE 20-17** Radiation and convergence of mammals evolving in isolation during the Cenozoic era. Mammals are grouped with landmasses on which they probably originated. Major biogeographical regions of the world today are illustrated. Current convention, reflecting the historical patterns of colonization by Europeans, is to call American continents the New World and other conti-

nents (including Australia) the Old World. The northern continents, North America and northern Eurasia, can be grouped together as Holarctica; they can be further subdivided into the Nearctic (North America, including Greenland) and the Palaearctic (Europe and northern Asia, including Asia Minor). India and Southeast Asia fall within the tropics and together are called the Oriental region. Africa

(including Madagascar) forms the Ethiopian or African region. The Ethiopian and Oriental regions are sometimes grouped together as the Old World Tropics, or Paleotropics. South and Central America form the Neotropical region, or New World Tropics. Australia and associated islands (including New Guinea, Tasmania, and New Zealand) make up the Australian region.

Principy, přístupy, metody

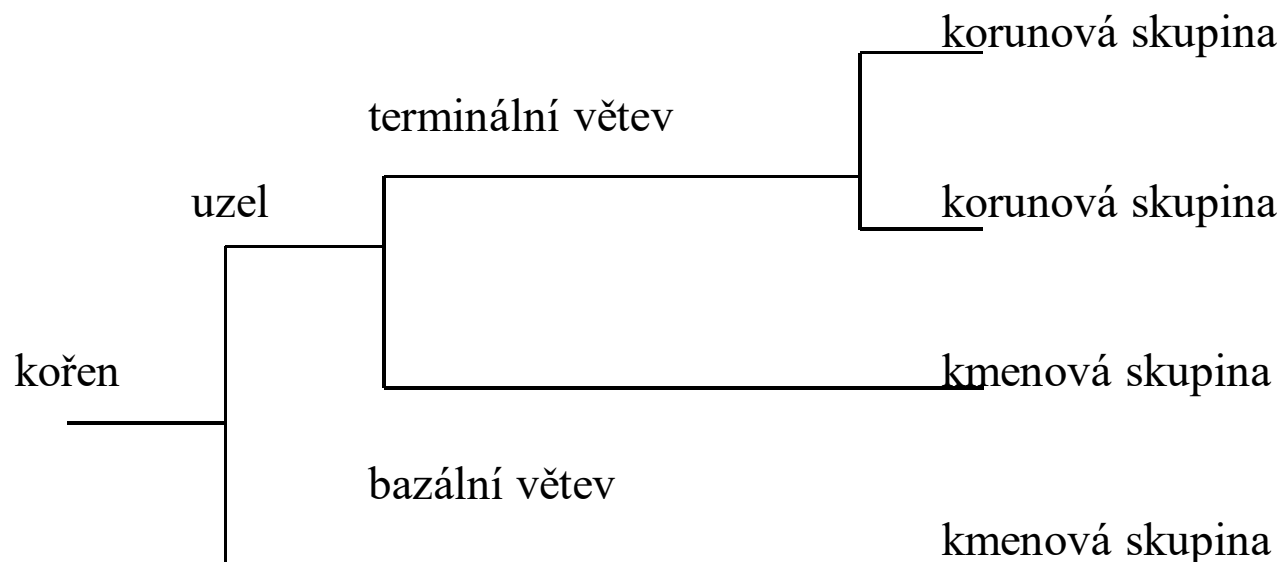
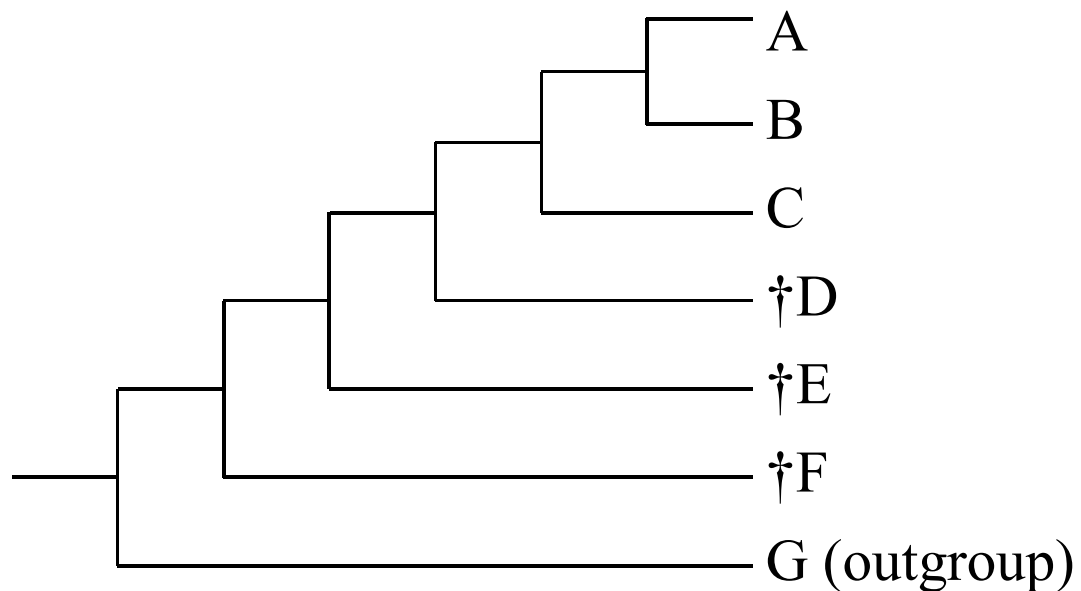
- Kladistika neboli fylogenetická taxonomie
  - Willi Henig (1913-1976)

Principy, přístupy, metody

- Kladistika neboli fylogenetická taxonomie
  - **kladogram** – hypotéza o příbuzenských vztazích (společný předek)
  - **štěpení** evolučních linií je právě ta událost umožňující objektivní klasifikaci
  - hierarchické umístění taxonu v kladogramu dle mnoha sdílených podobných (homologických) znaků. Nikoliv na základě náhodně vybraných podobností.

Principy, přístupy, metody

Principy, přístupy, metody

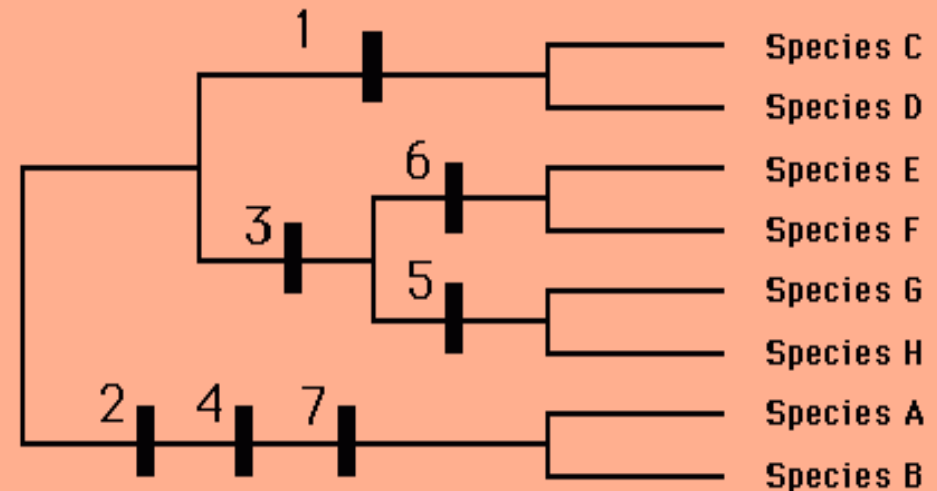
- Kladistika neboli fylogenetická taxonomie

rozdělení znaků a jejich stavů podle jejich vývojového původu a charakteru jejich výskytu mezi druhy (nebo vyšší taxony)

- **Testovatelné!**

Phylogeny of 8 species based on DNA sequencing

	1	2	3	4	5	6	7
Species A	ACCAGC	CTGTGC	ATCGATG	ACGACTA	AGTGATA	ACCATAA	AGACT
Species B	ACCAGC	CTGTGC	ATCGATG	ACGACTA	AGTGATA	ACCATAA	AGACT
Species C	ACGAGC	ATGTGC	ATCGATG	GCCGACTA	AGTGATA	ACCATAA	ATGACT
Species D	ACGAGC	ATGTGC	ATCGATG	GCCGACTA	AGTGATA	ACCATAA	ATGACT
Species E	ACCAGC	ATGTGT	TATCGATG	GCCGACTA	AGTGATA	ACCA	AAATGACT
Species F	ACCAGC	ATGTGT	TATCGATG	GCCGACTA	AGTGATA	ACCA	AAATGACT
Species G	ACCAGC	ATGTGT	TATCGATG	GCCGACTA	AGTGCT	ACCATAA	ATGACT
Species H	ACCAGC	ATGTGT	TATCGATG	GCCGACTA	AGTGCT	ACCATAA	ATGACT

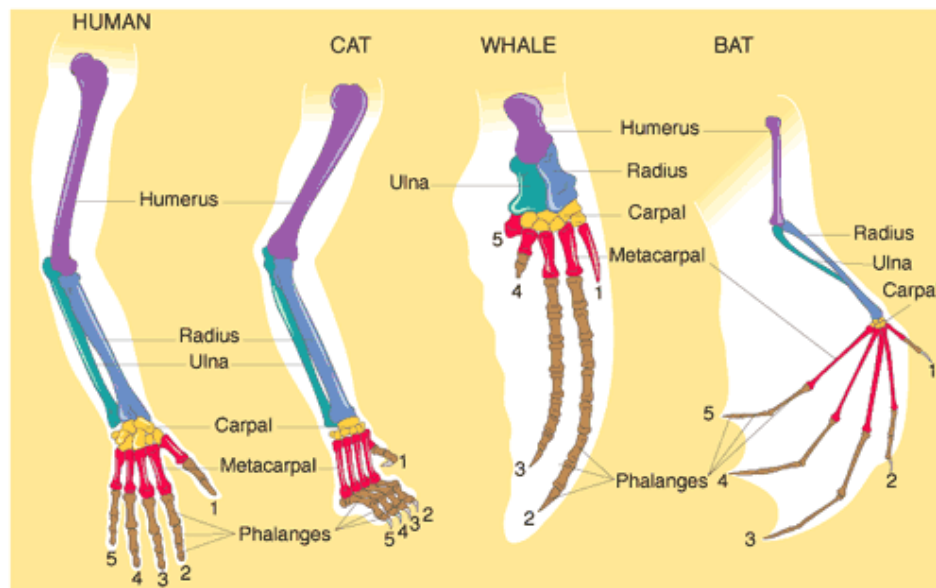
Principy, přístupy, metody

Hlavní obory mapující znaky pro hodnocení

- Morfologie (tvar končetin, ukotvení čelisti)
- Genetika (sekvence bází, duplikace genů)
- Embryologie (rýhování, vznik CNS)
- Vývojová biologie (neukončený růst, regulace ontogeneze)
- Fyziologie (ektotermie, forma vylučování N)
- Ekologie (život v podzemí, ve vodě, let)
- Etologie (péče o potomstvo, rozmnožovací syst.)
- Biogeografie

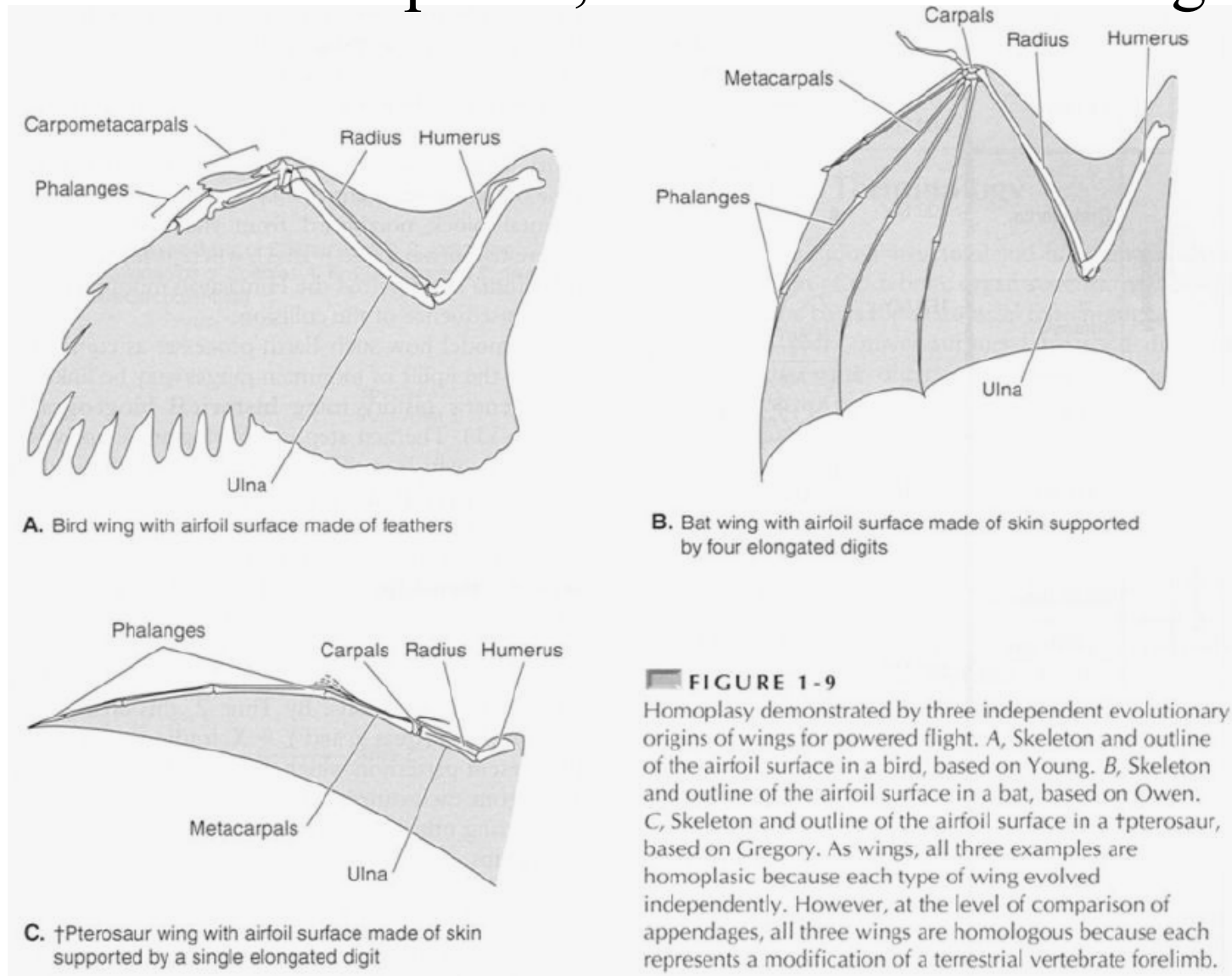
Principy, přístupy, metody

- Kladistika neboli fylogenetická taxonomie
  - homologické znaky - strukturální podobnost vyplývající z příbuznosti
    - homologie (vs homoplázie)

Principy, přístupy, metody

- Kladistika neboli fylogenetická taxonomie
  - Funkčně homoplázie, strukturálně homologie

Principy, přístupy, metody

- Kladistika neboli fylogenetická taxonomie
  - apomorfní vs. pleziomorfní znaky
    - **apomorfie** = nový odvozený znak
    - **synapomorfie** = odvozený znak sdílený daným taxonem
      - definuje monofyletické taxony, vyznačuje příbuzenské vztahy
    - **autapomorfie** = unikátní odvozený znak
      - specifický pro jediný taxon, diagnostický znak

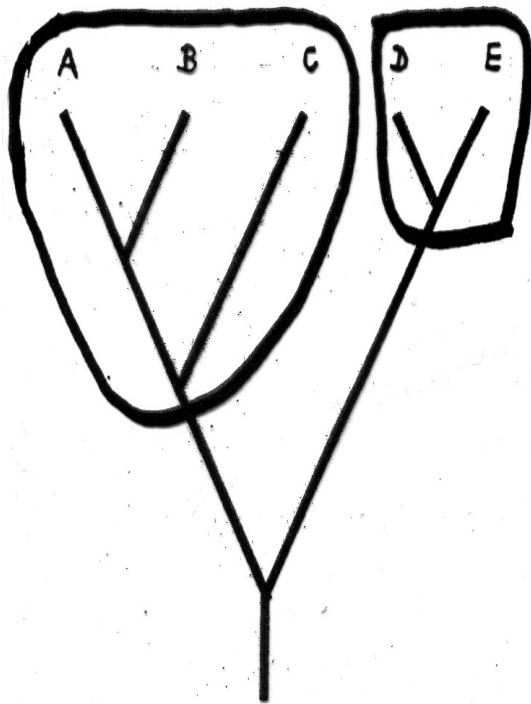
Principy, přístupy, metody

- Kladistika neboli fylogenetická taxonomie
  - apomorfní vs. pleziomorfní znaky
    - **pleziomorfie** = původní (primitivní, starobylý) znak
    - **sympleziomorfie** = sdílení původních znaků
      - vhodné pro všeobecnou charakteristiku taxonů
      - naznačují charakter příbuznosti

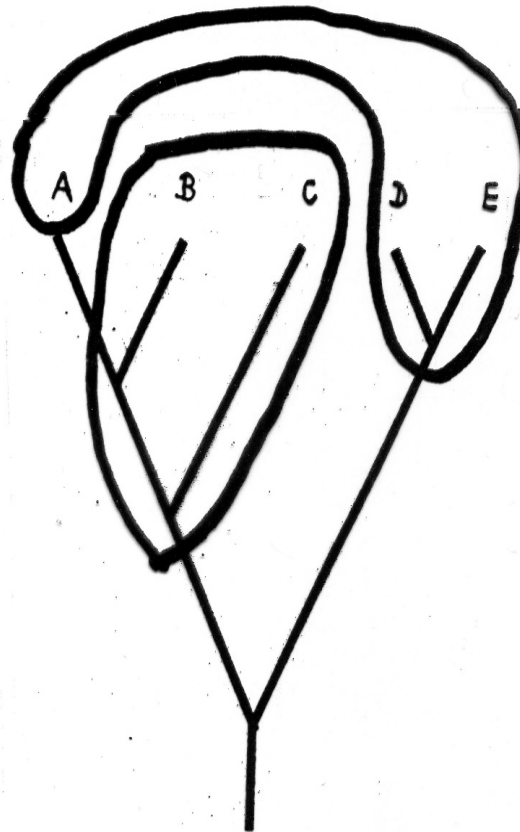
Monofyletické taxony obsahují společného předka a všechny jeho potomky.

Parafyletické taxony některou z těchto podmínek nesplňují.

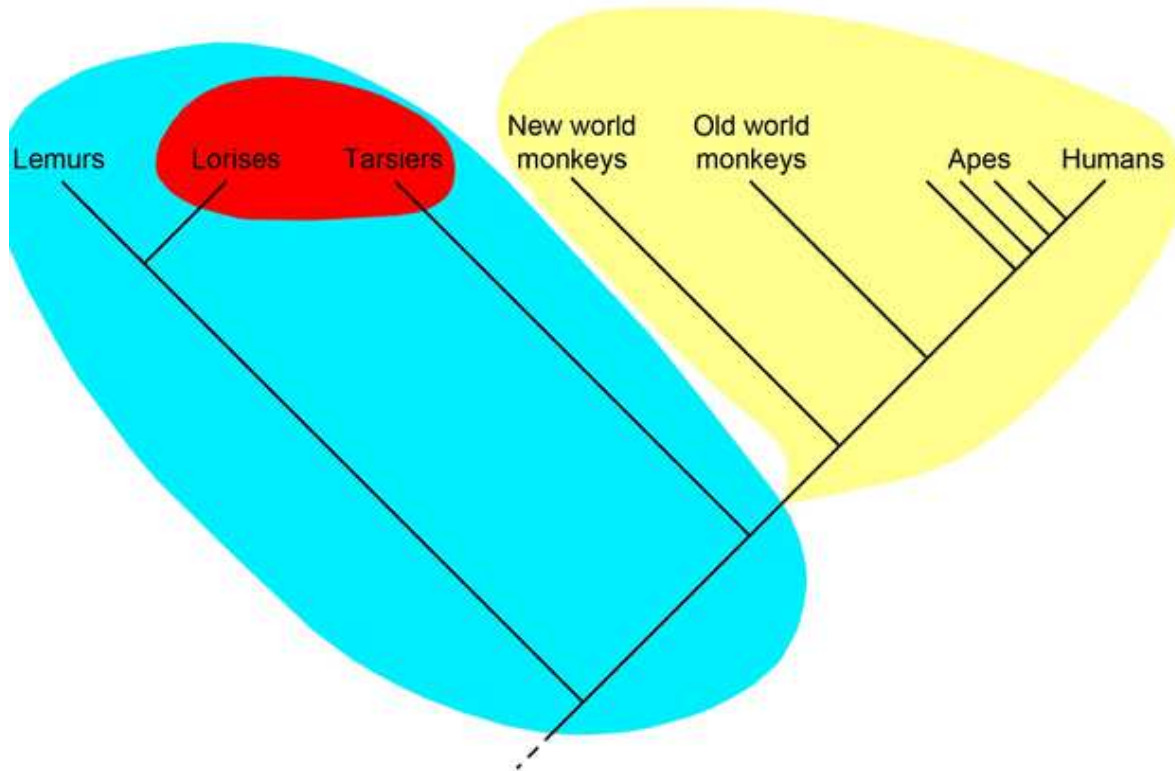
Monofyletické taxony

Parafyletické taxony

Monofyletický taxon (žlutý),
Parafyletický taxon (tyrkysový)
Polyfyletický taxon (červená)

Parafyletické taxony např.
ryby (nezahrnuje tetrapoda)
plazi (nezahrnuje ptáky)
opice (nezahrnuje lidoopy)

Polyfyletické taxony např.

poloopoice
teplokrevní živočichové
Edentata

System

- Je základem
  - definuje taxony a poskytuje podklad a oporu dalším biologickým disciplínám
- Je vrcholem
  - multioborová disciplína vyžadující schopnost syntézy poznatků pocházejících z velkého množství odvětví současné biologie
  - není to škatulkování, ale fundovaná rekonstrukce evolučních vztahů organismů

Systematika jako vědní obor

- Věnuje se testování hypotéz
- Klasifikaci a třídění
- Analyzuje znaky (*JAK?*, *PROČ?*)
- Sběr dat není cílem, ale prostředkem
- Hledáme vysvětlení pozorovaných jevů
- Odlišení korelace od kauzality

Systematika jako vědní obor

- existuje **jediný** přirozený = správný systém, který je obrazem jednou proběhlých evolučních procesů a změn (= fylogenetický systém)

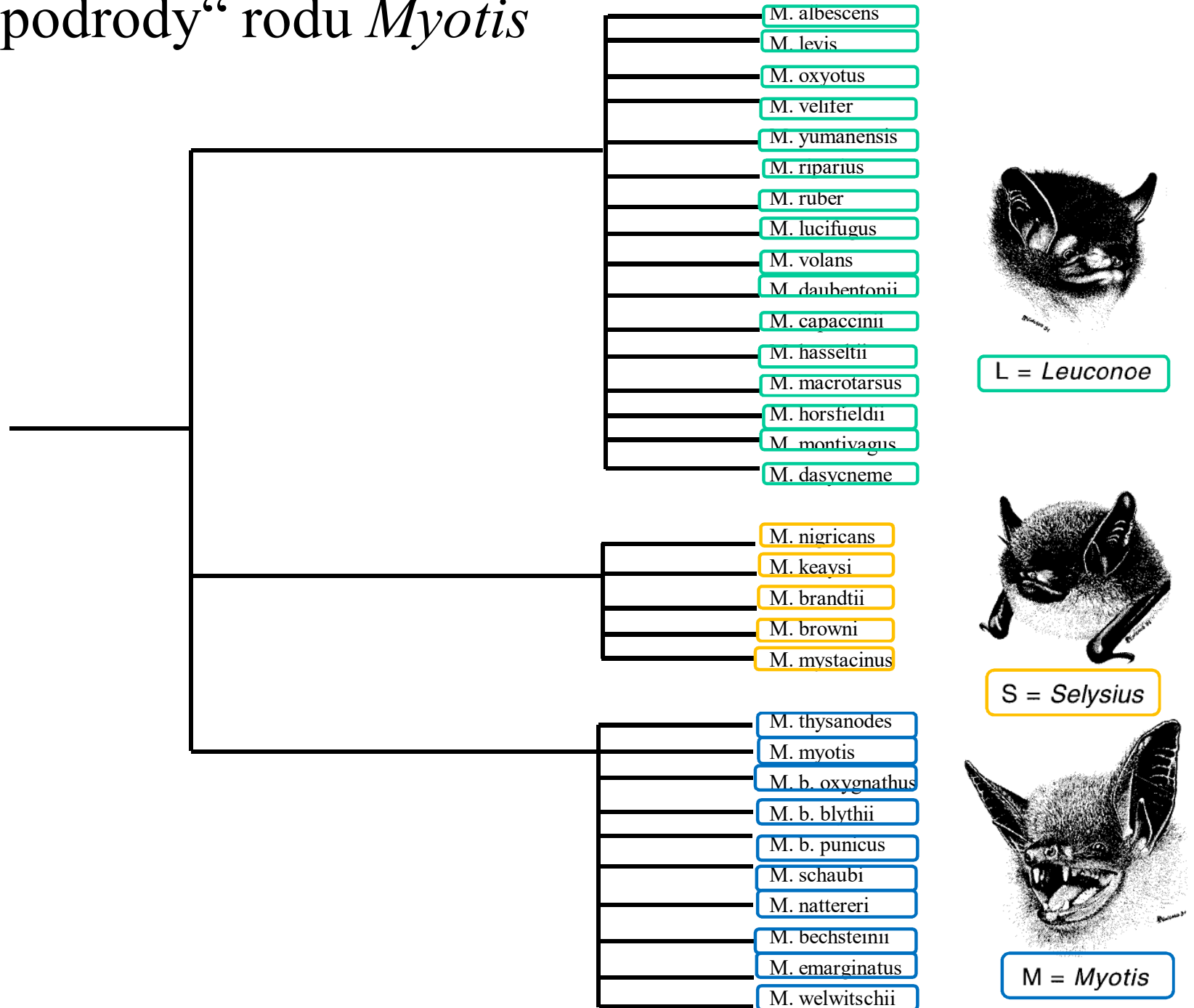
Proč je klasifikace jen hypotéza?

- vážení znaku (morfol. struktura vs. fyziol. výbava)
- konflikt morfologických a molekulárních dat
- neúplnost paleontologických dat
- dlouhé evoluční větve (viz „kruhoústí“)
- interpretace pozorování (viz paleontologie)
- archetyp vs. existující kombinace znaků

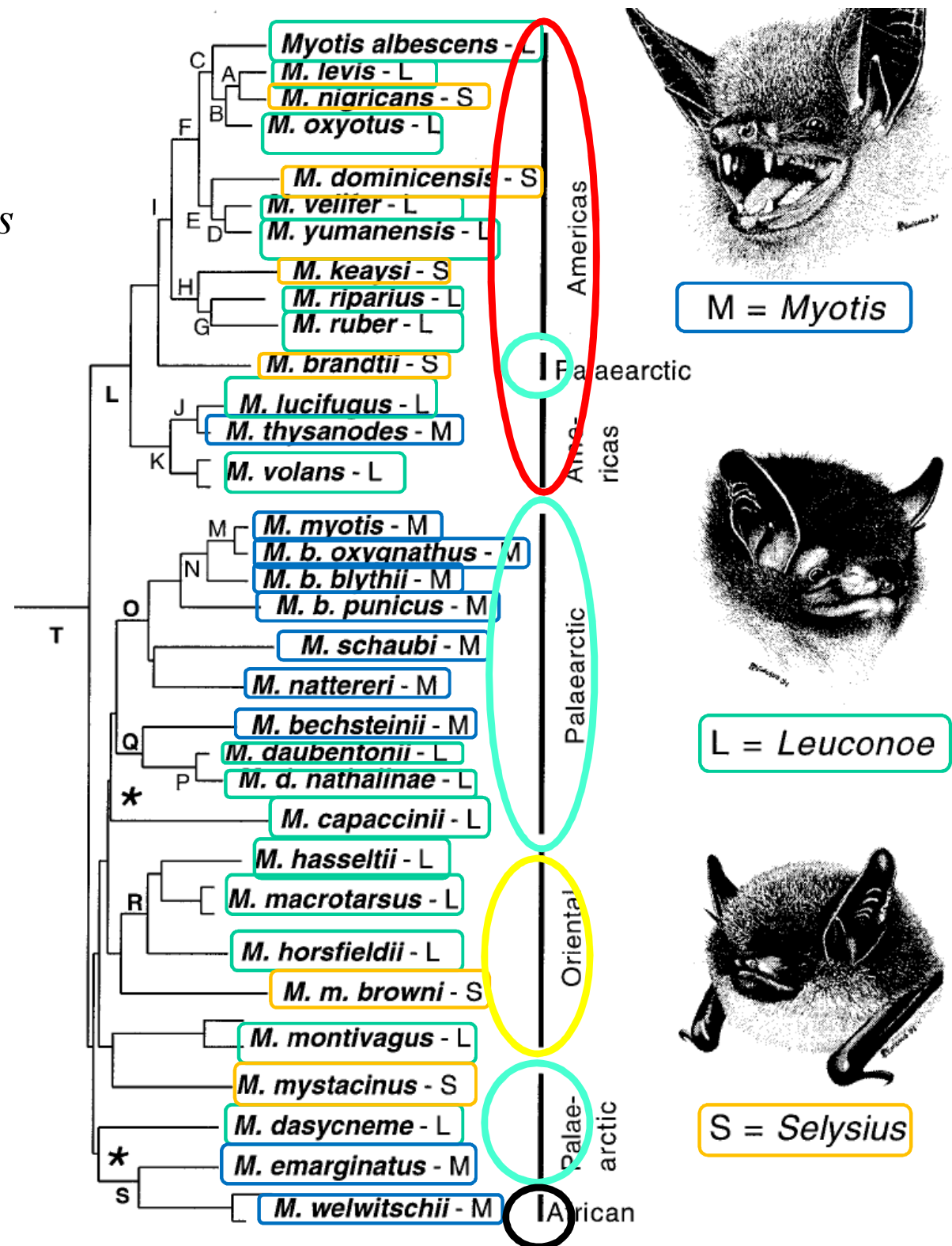
Kauza „podrody“ rodu *Myotis*

Ruedi, M. & F. Mayer (2001): Molecular Systematics of Bats of the Genus *Myotis* (Vespertilionidae) Suggests Deterministic Ecomorphological Convergences. *Molecular Phylogenetics and Evolution*. **21**(3): 436–448.

Kauza „podrody“ rodu *Myotis*

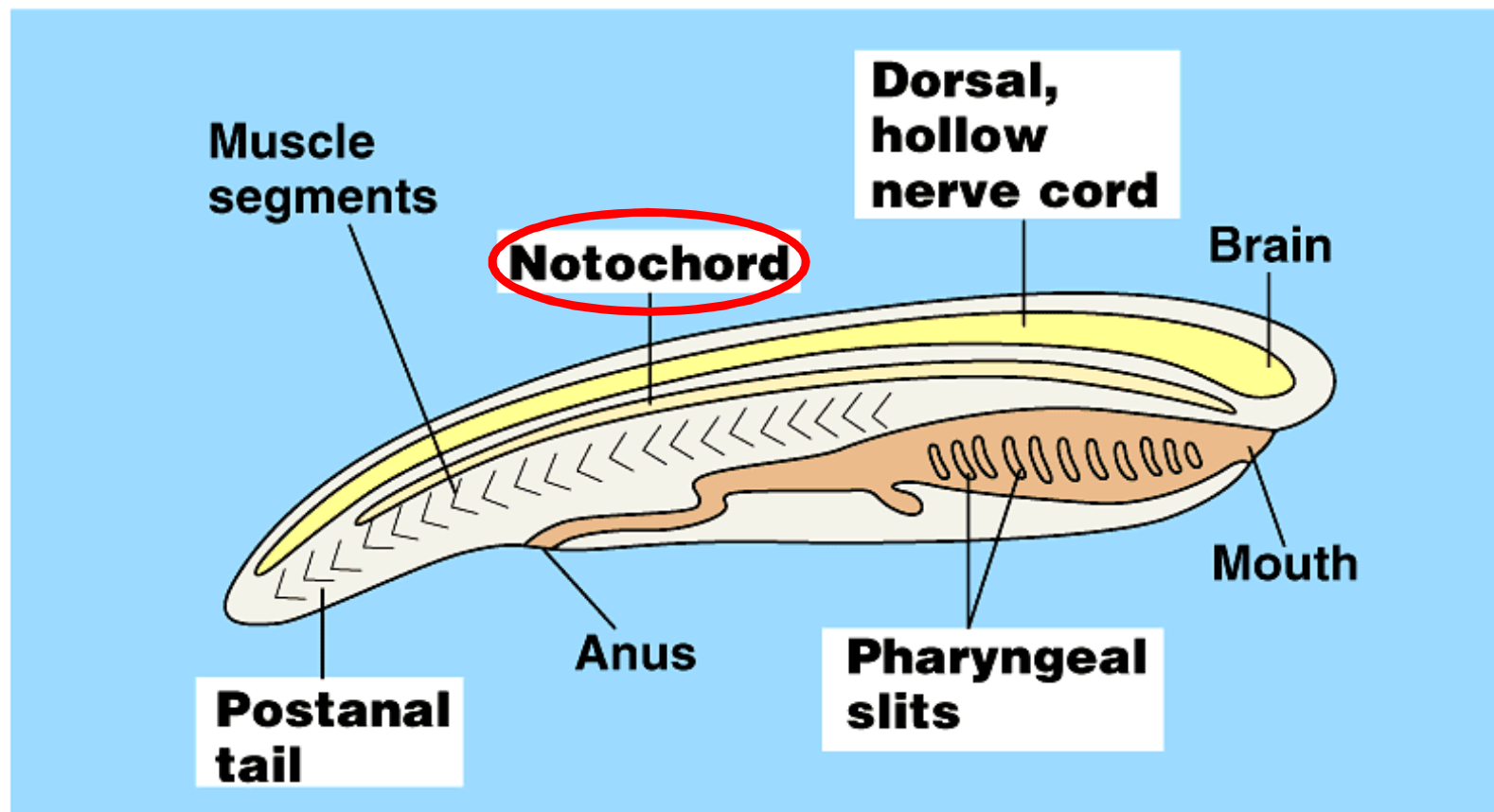

Kauza „podrody“ rodu *Myotis*

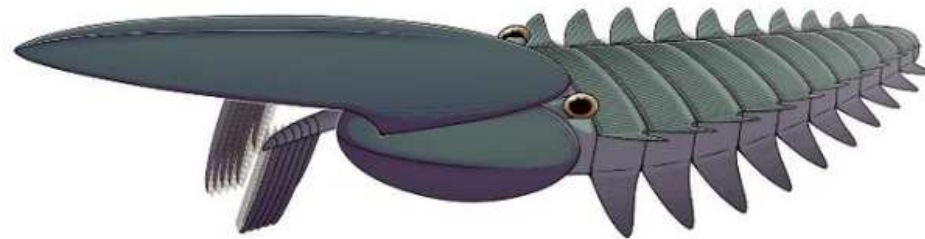
Chordata - společné znaky organisace tělesného plánu:

- vnitřní kostra, základem je chorda dorsalis (notochord)

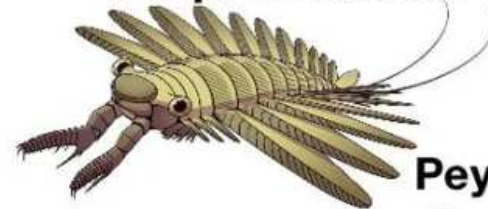
Vznik struny hřbetní jako selekční výhoda: velmi rychlý pohyb, únik před (kambrickými) predátory

Aegirocassis

Jun (@ni075)

Amplectobelua

Peytoia

Anomalocaris

Cambroraster

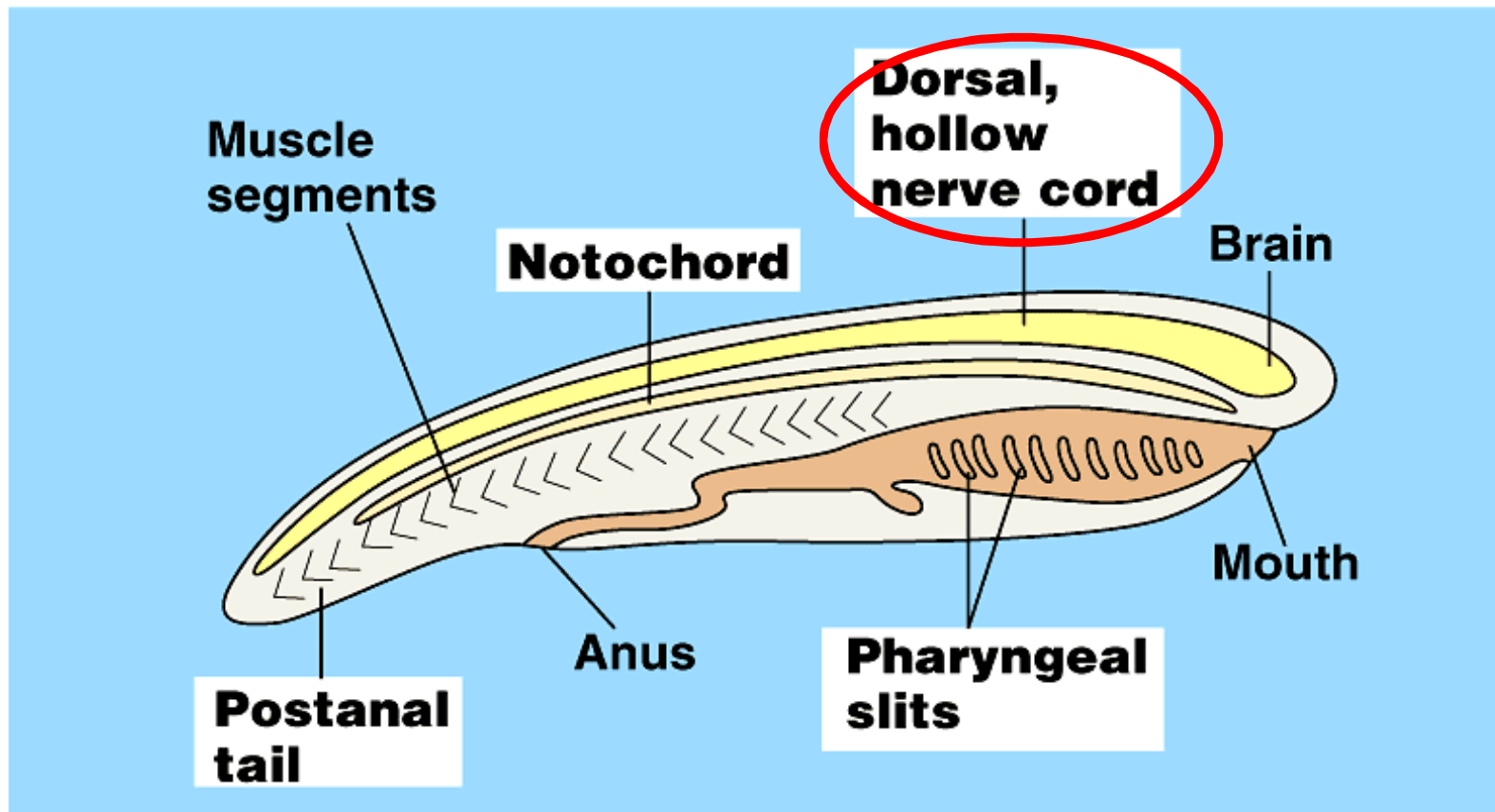
Hurdia

Titanokorys

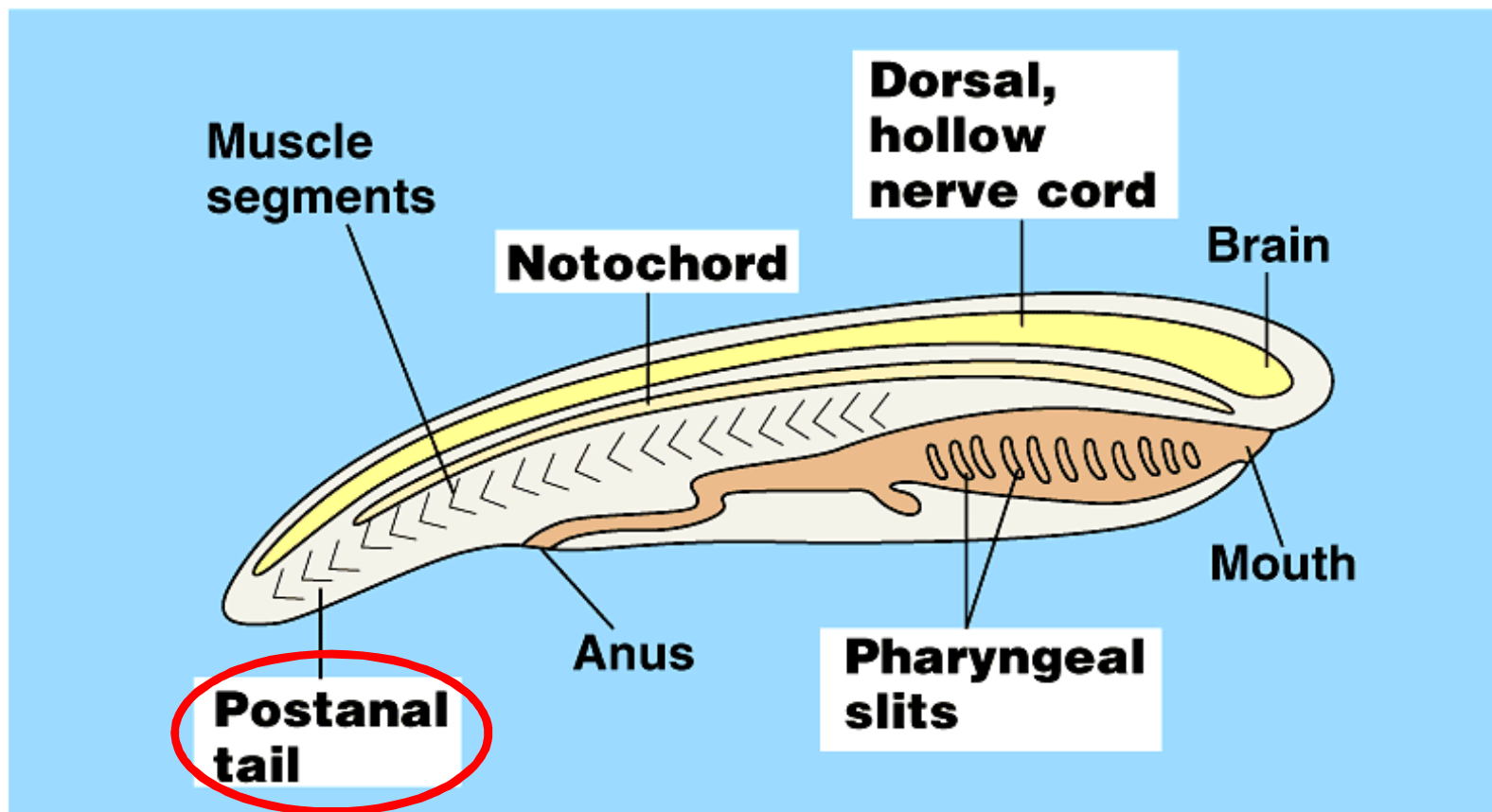
Chordata - společné znaky organisace tělesného plánu:

- trubicovitá nervová soustava uložena nad chordou (a zároveň i nad trávicí trubicí)

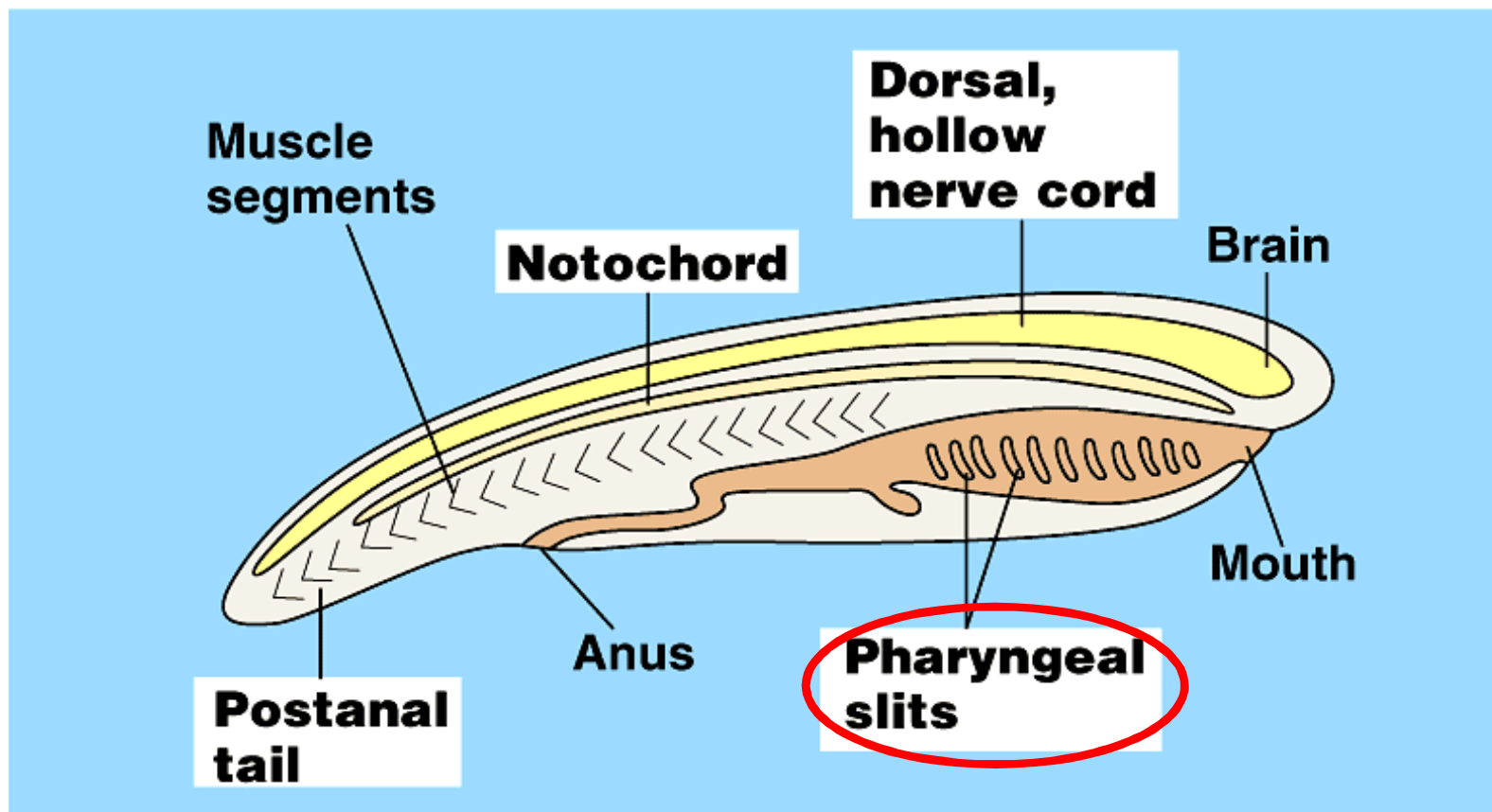
Chordata - společné znaky organisace tělesného plánu:

- ocas (část těla za řitním otvorem) - hlavní pohybový orgán

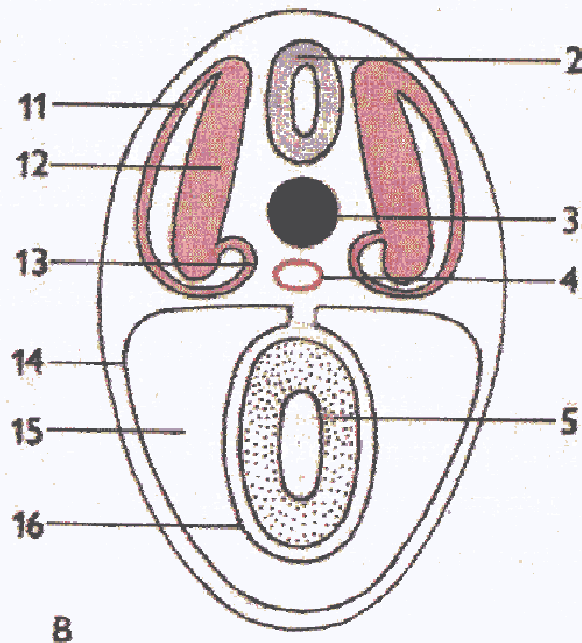
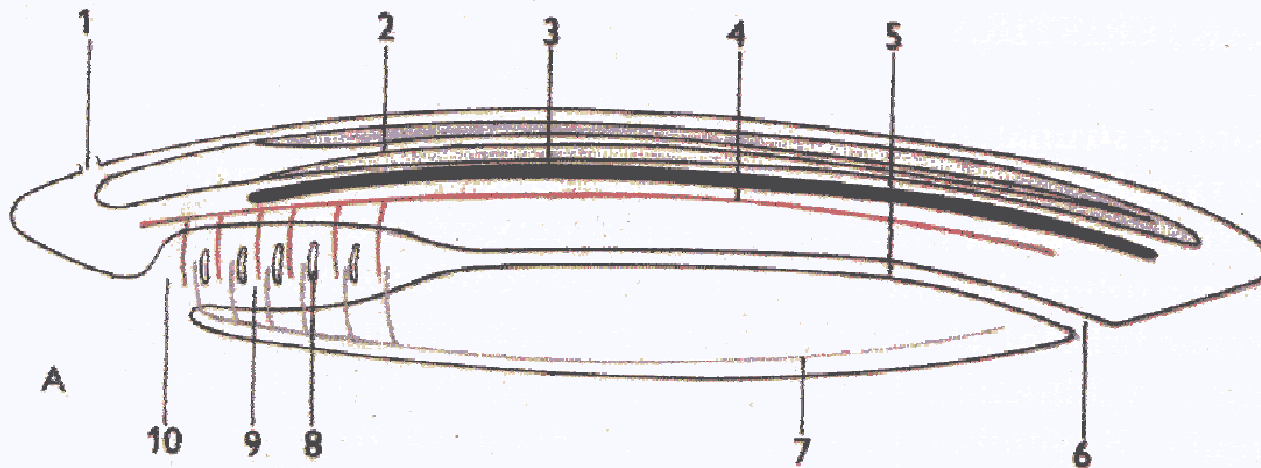

Chordata - společné znaky organisace tělesného plánu:

- pharyngotremie - perforace přední části hltanu žaberními štěrbinami

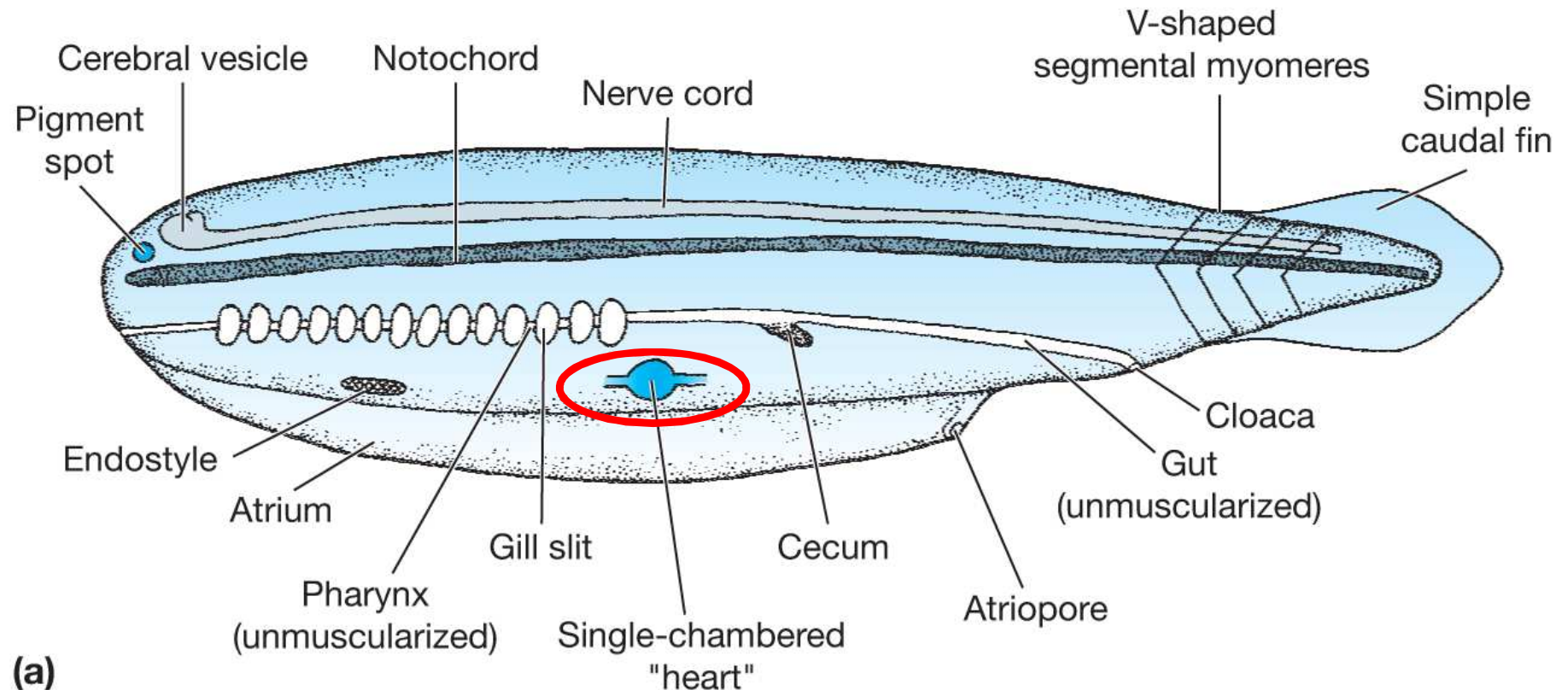
Chordata - organisace tělesného plánu

- 1 – canalis neurentericus
- 2 – nervová trubice
- 3 – chorda
- 4 – aorta dorsalis
- 5 – střevo
- 6 – řitní otvor
- 7 – aorta ventralis
- 8 – žaberní šterbiny
- 9 – hltan
- 10 – ústní otvor
- 11 – dermatom
- 12 – myotom
- 13 – sklerotom
- 14 – somatopleura
- 15 – coelom
- 16 – splachnopleura

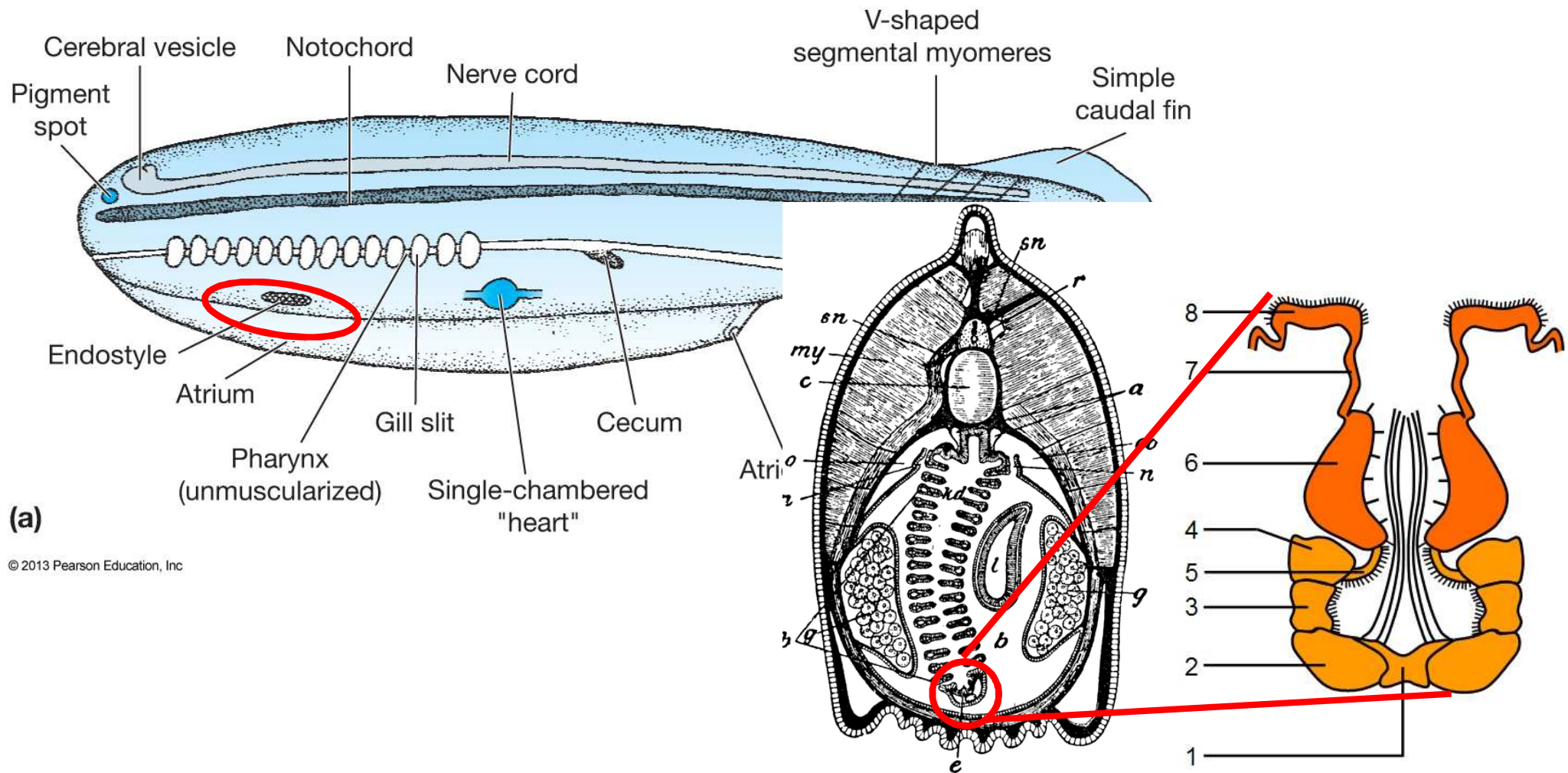
Chordata - společné znaky organisace tělesného plánu:

- pulsující centrum krevního oběhu umístěné ventrálně pod trávicí trubicí
- Amphioxus-like nonvertebrate chordate**

Chordata - společné znaky organisace tělesného plánu:

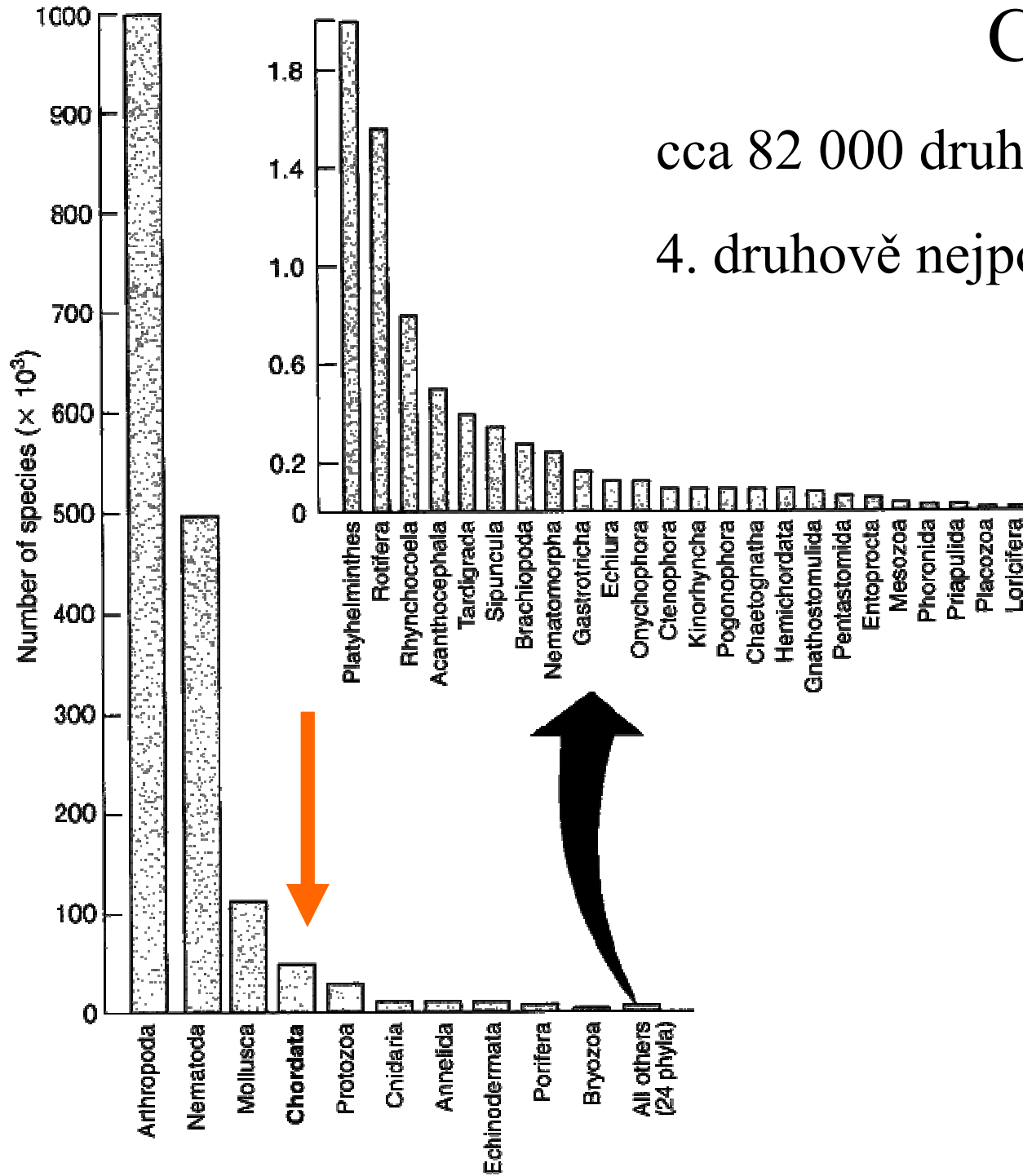
- žláznatý úsek na ventrální straně hltanu
(hypobranchiální rýha = endostyl = gl. thyreoidea)

Chordata

cca 82 000 druhů

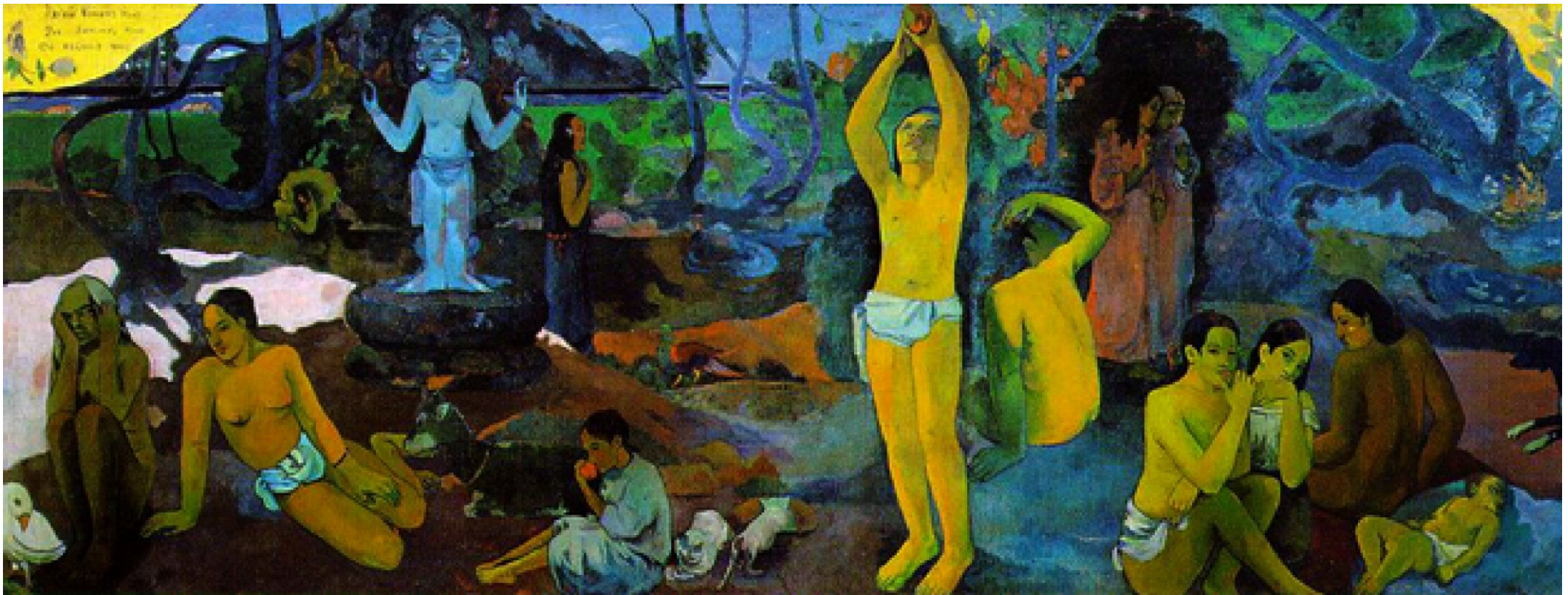
4. druhově nejpočetnější živočišný kmen

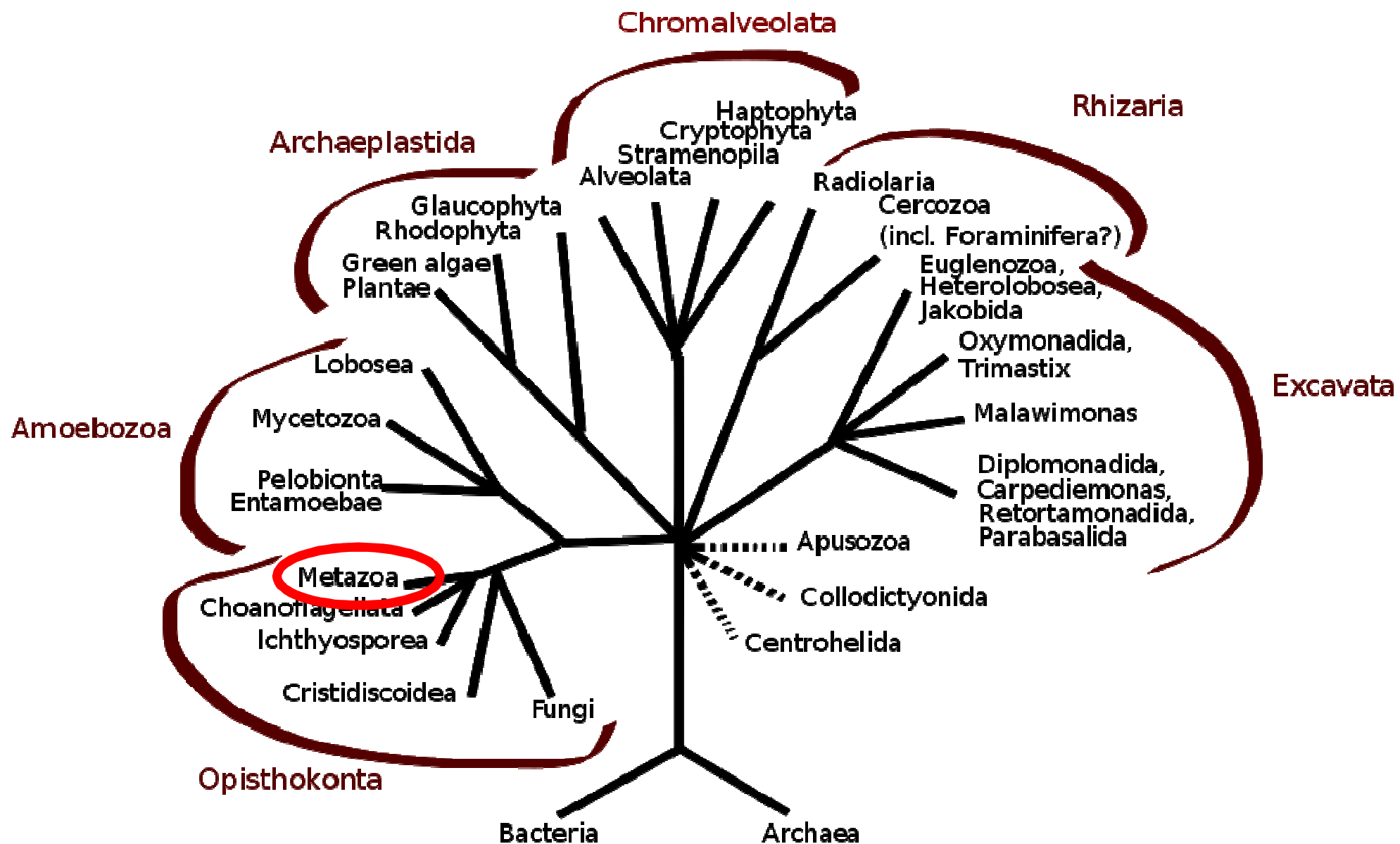

Jaké je postavení strunatců v systému?

Odkud se vzali?

Kdo byli jejich (naši) předkové?

How to Read the Circle of Life

Primordial life begins at the center and branches out in all directions, leading to the groups of species that exist today (*colored rings*)

Outer ring: Estimated proportion of all species*

Inner ring: Proportion of the groups named to date

Each black line represents at least 500 descendant species

Dark lines: Many species have been genetically sequenced

Light lines: Few species have been genetically sequenced

Nematodes
(roundworms)

Lophotrochozoa (mollusks, segmented worms, brachiopods)

Deuterostomia
(vertebrates, sea stars and urchins, certain worms)

Early diverging metazoa (cnidaria, comb jellies, sponges)

Many deuterostomia (*gold*) and plants (*dark green*) are already genetically sequenced (*dark lines*) because they are culturally or economically important (such as humans!)

Živočichové

Houby

Fungi

Plants

Arthropods (insects, arachnids, crustaceans)

Scientists have identified about one million arthropods (*tan*); millions more remain undescribed

Experts expect that most new species to be discovered will be bacteria (*orange*) and archaea (*magenta*)

Archaea (single-celled micro-organisms that tolerate extreme conditions)

Bacteria

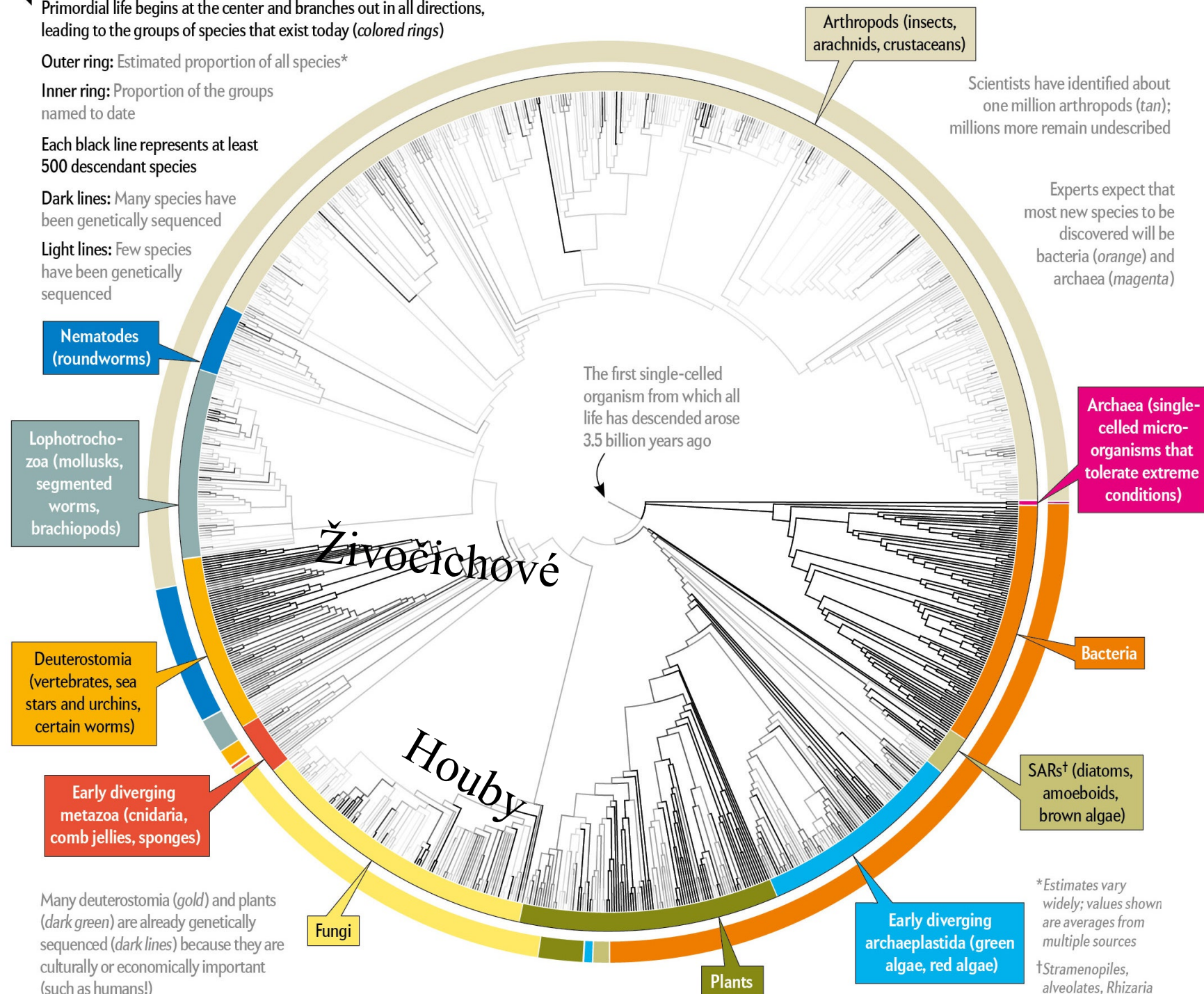
SARs† (diatoms, amoeboids, brown algae)

Early diverging archaeplastida (green algae, red algae)

*Estimates vary widely; values shown are averages from multiple sources

†Stramenopiles, alveolates, Rhizaria

The first single-celled organism from which all life has descended arose 3.5 billion years ago

Systematické zařazení strunatců

Eukarya

Opisthokonta

Animalia (živočichové)

Metazoa (mnohobuněční živočichové)

Bilateria (dvoustraně souměrní)

Deuterostomia

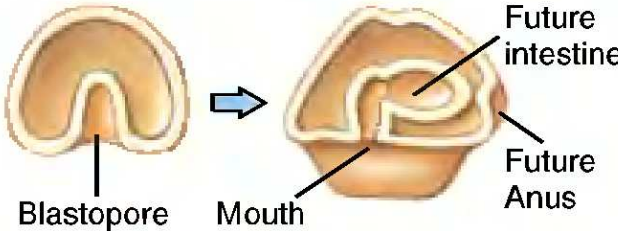
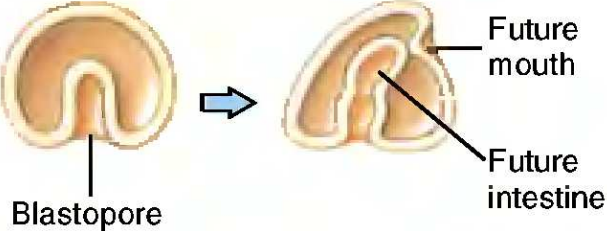
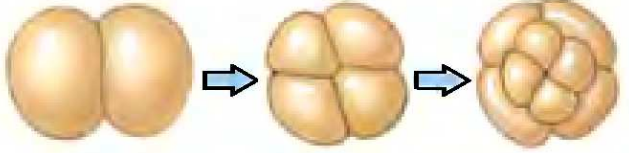
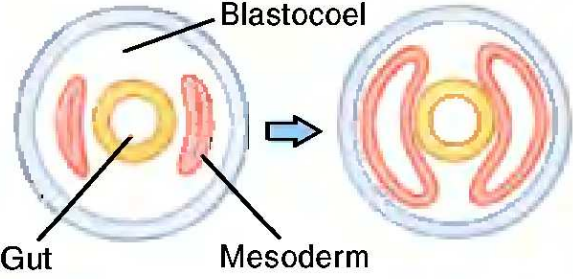
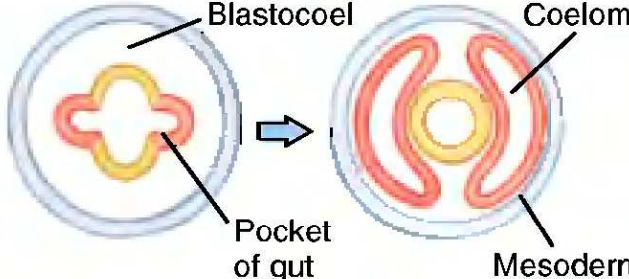
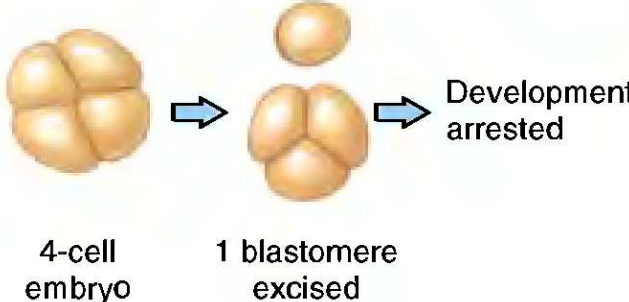
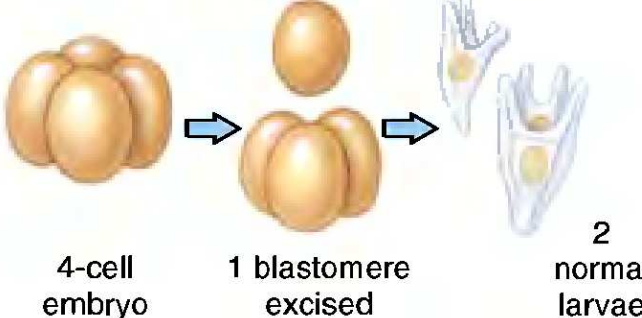
Opisthokonta je superskupina eukaryot, počtem druhů zdaleka největší. Její sesterskou skupinou je buď Amoebozoa (spolu pak tvoří nadskupinu Unikonta), nebo jsou možná Opisthokonta na úplné bázi eukaryot.

Společným znakem opistokont je jediný tlačný bičík (alespoň u některých buněk, např. u spermií, někdy ale organismy bičík druhotně ztratily, např. většina hub) a převládající typ mitochondrií s plochými kristami. Opisthokonta také mají několik biochemických drah, které nejsou známy u jiných eukaryot, jsou schopné vyrábět kolagen a jako zásobní látku používat glykogen.

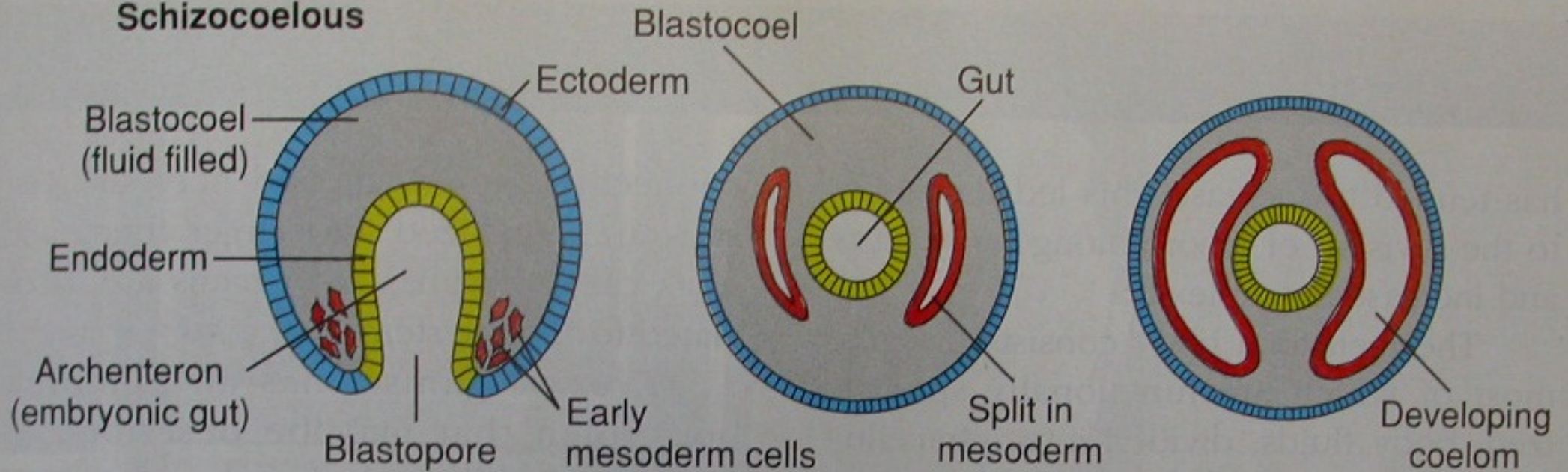
Dvě hlavní skupiny opistokont jsou houby a živočichové.

Protostomia × Deuterostomia

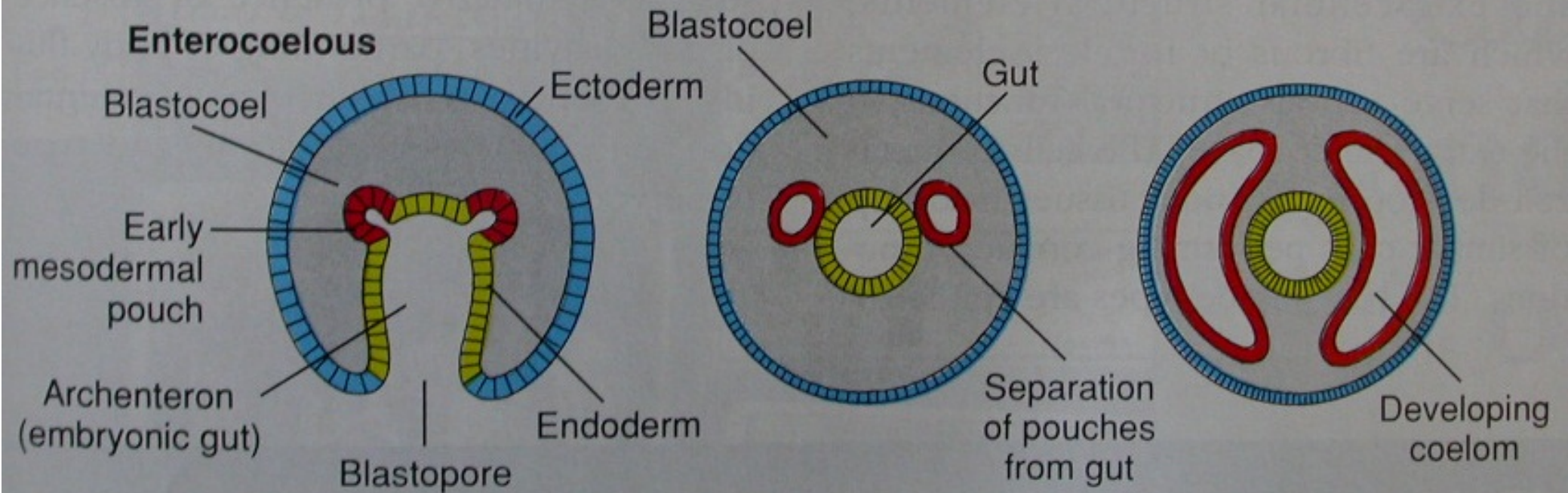
- blastoporus ~ ústa; řit' se prolamuje později na opačném konci těla
  - rýhování vajíčka spirální
  - embryonální vývoj deterministický
  - coelom vzniká schizocoelně
  - kostra vnější, ektodermálního původu
- blastoporus ~ řit'; ústa (u strunatců i řit') se prolamují později a jinde
  - rýhování vajíčka radiální
  - embryonální vývoj regulační
  - coelom vzniká enterocoelně
  - kostra většinou vnitřní, mesodermálního původu

PROTOSTOME	DEUTEROSTOME
1 Blastopore becomes mouth, anus forms secondarily	1 Blastopore becomes anus, mouth forms secondarily
2 Spiral cleavage	2 Radial cleavage
3 Coelom forms by splitting (schizocoelous)	3 Coelom forms by outpocketing (enterocoelous)
4 Mosaic embryo	4 Regulative embryo

Schizocoelous

Enterocoelous

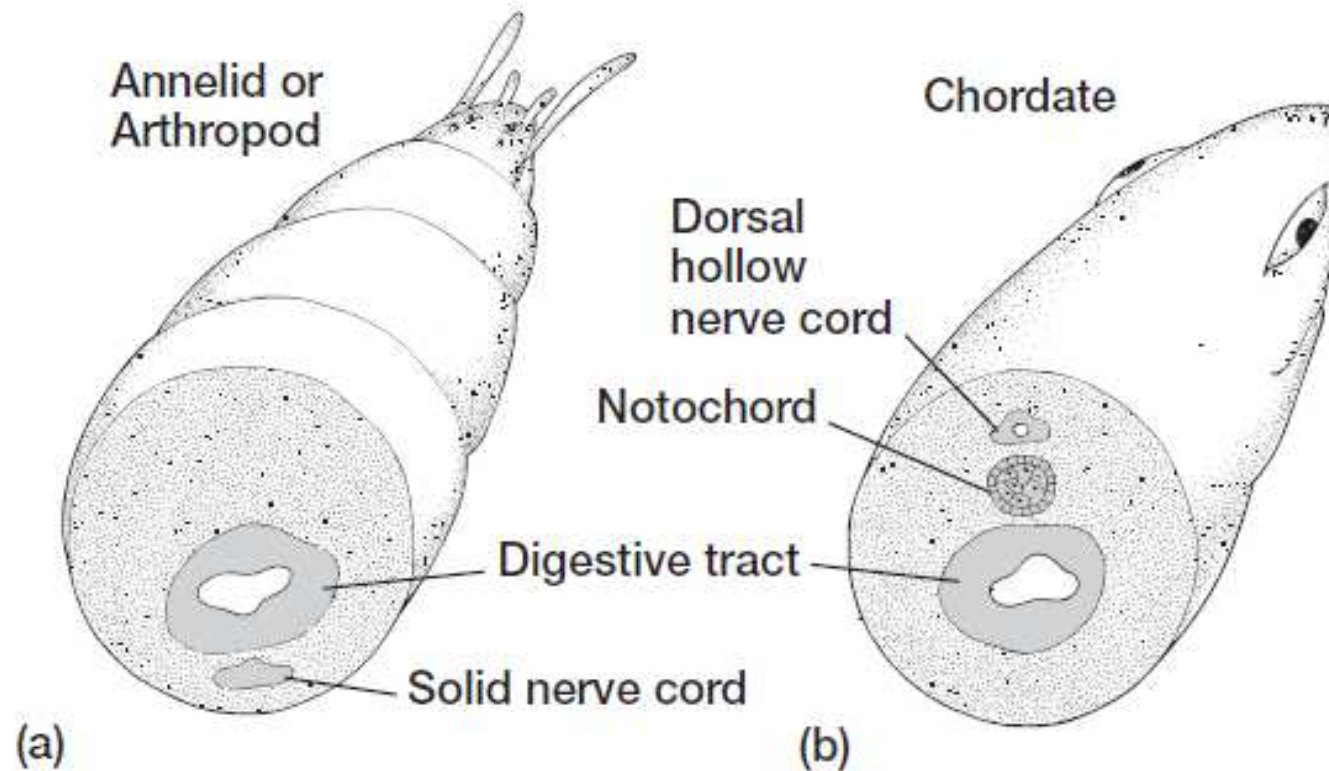

Deuterostomia

- další možné unikátní znaky

- pharyngotremie (párové žaberní štěrby) (u primit. Echinodermata)
- endogenní sialové kyseliny (podílejí se na mezibuněčné komunikaci)
- pravolevá asymetrie těla a coelomových dutin
- archimerie (rozdělení těla a coelomu do 3 oddílů)
  - protosoma (protocoel), mesosoma (mesocoel), metasoma (metacoel)

Protostomia × Deuterostomia

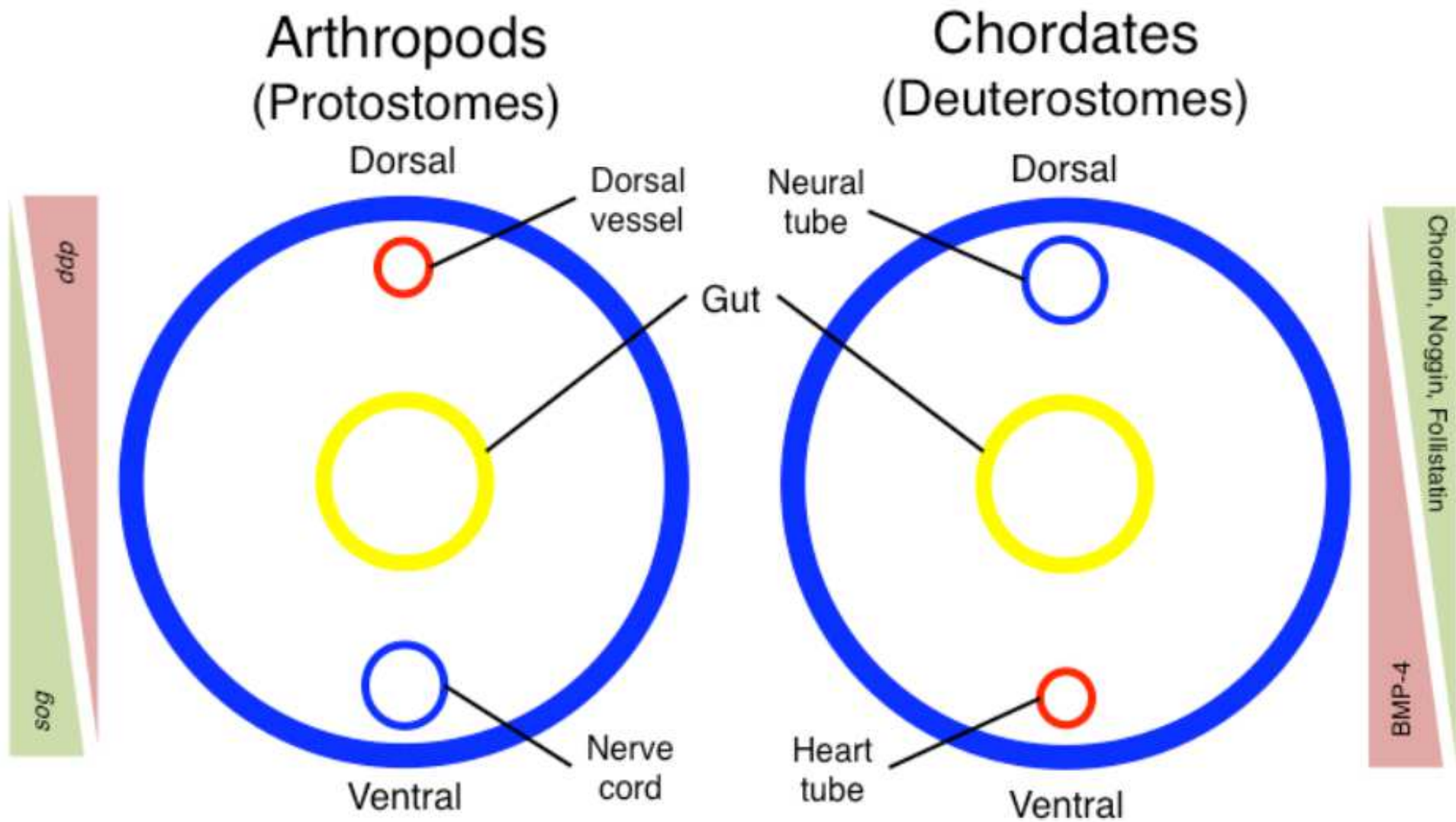

FIGURE 2.6 Dorsal hollow nerve cord. (a) Basic body plan of an annelid or arthropod. In such animals, a definitive nerve cord, when present, is ventral in position, solid, and lies below the digestive tract. (b) Basic chordate body plan. The nerve cord of chordates lies in a dorsal position above the digestive tract and notochord. Its core is hollow, or more correctly, it has a fluid-filled central canal, the neurocoel, indicated as the white spot in the dorsal hollow nerve cord.

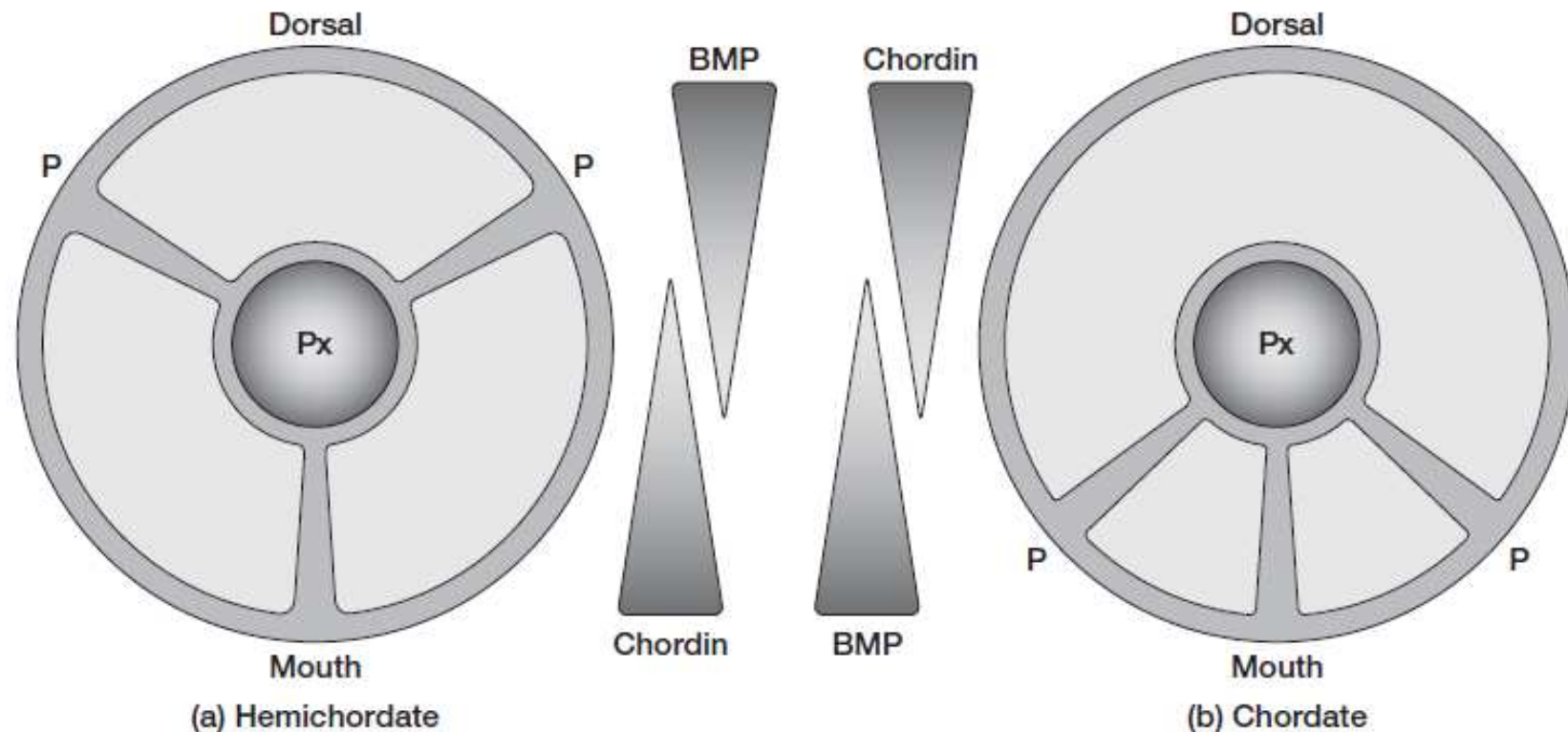
Protostomia × Deuterostomia

- „uplatnění EVO-DEVO“
  - převrácení dorzoventrální osy těla
  - dorzoventrální inverze se týká i genů
  - proteiny genů BMP produkovány v břišních buňkách embryí strunatců.
  - bílkoviny produkované homologickými geny u hmyzu se vyskytují v buňkách hřbetních

Dorzoventrální inverze

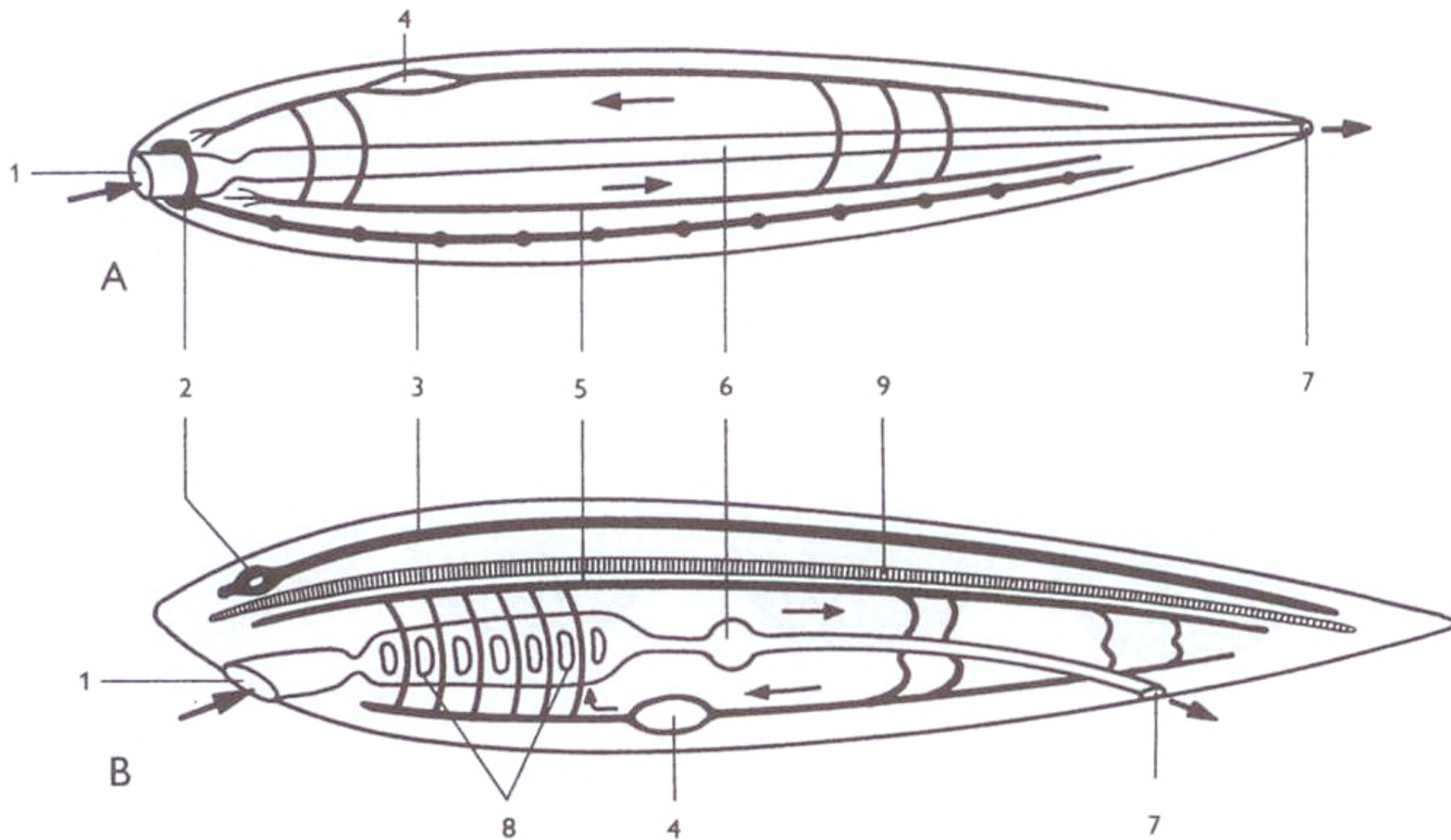

Dorzoventrální inverze

FIGURE 2.34 Dorsoventral inversions, schematic comparisons. (a) In hemichordates (and in protostomes), the anatomically dorsal side is determined by BMP and the ventral side by Chordin. From the hemichordate pharynx, pharyngeal slits open dorsally. (b) In chordates, the reverse holds with Chordin determining the anatomically dorsal surface and BMP the ventral surface. From the pharynx, pharyngeal slits open ventrally. BMP and Chordin have an antagonistic and gradient relationship in establishing the dorsoventral axis. P, Pharyngeal slits; Px, Pharynx.

Dorzoventrální inverze

Dorzoventrální inverze

